

# SIAMO DI NUOVO INSIEME



# Încotro ne îndreptăm?



Individul a avut nevoie dintotdeauna de resurse pentru a-și asigura existența, nevoi fiziologice, nevoi de siguranță, nevoia de apartenență, de recunoaștere socială, nevoi de realizare și dezvoltare personală, ilustrate și ierarhizate pentru prima oară de Abraham Maslow în binecunoscuta sa piramidă. Dar să fim puțin mai pragmatici și să ne gândim că înainte de toate, pentru ca o societate să funcționeze corect, trebuie să privim cu atenție la adevăratele sale valori, educația, tradițiile, cultura și nu în ultimul rând, familia ce stă la baza dezvoltării fiecărei societăți civilizate, valori ce trebuie ocrotite cu mari sacrificii. Amestecul de populație, fenomenele migratorii, redistribuirea resurselor, fac parte dintr-o serie de strategii de multe ori de neînțeles, îndrumări de diminuare a stărilor de confort fiind deseori auzite, pentru ca aceste strategii să aibă un deznodământ pozitiv pentru fiecare. Așa cum spunea Adam Smith în binecunoscuta carte *Avuția Națiunilor*, că „Nu aurul și argintul, ci munca a fost cea care putea cumpăra, la origini, toată bogăția lumii” la care adaug că munca cu inteligență reprezintă formula de succes în a face o națiune competitivă și realmente respectată. Spun asta pentru că poate unii dintre dumneavoastră nu înțeleg multe dintre mecanismele puse în mișcare prin strategii europene menite să scoată Europa din criză sau mai bine spus, să-și revină după criza economică ce a lovit omenirea, fiind protagoniștii a ceea ce se preconiza de mult timp, O

nouă ordine mondială. Evenimentele ce au afectat în ultima perioadă *bătrânul continent* au influențat în mod ireversibil societatea românească, bulversând mai toate sectoarele de activitate aflate la rândul lor într-o transformare fără precedent. Reașezarea sistemului pe categorii valorice reale și optimizarea funcționării tuturor actorilor societății într-o manieră optimă, cu siguranță va conduce națiunea către o competitivitate ridicată și așezarea acesteia pe un loc binemeritat și deloc de neglijat. România a reușit în scurt timp să facă pași importanți în acest sens iar eforturile tuturor actorilor implicați în procesul de modernizare și de creștere a competitivității națiunii sunt pe deplin resimțite, eforturi ce nu sunt deloc de neglijat, chiar și din perspectiva acestei comunități de italieni, ce își face simțită prezența de mai bine de un secol, comunitate ce are de arătat atât de mult. Valori ca limba, cultura, religia au fost și sunt în continuare valorile cele mai de preț cu care ne mândrim și pe care nu avem voie să le neglijăm tocmai pentru că într-un teritoriu cum este România, etniile conlocuitoare reprezintă bogăția cea mai de preț a acestui popor. Drumul nostru a fost și este un drum presărat cu multe încercări și multe bucurii și sunt încrezător în viitorul îndelungat al acestei frumoase comunități.

Andi Gabriel Grosaru

# SIAMO DI NUOVO INSIEME

FONDATA ÎN 2007

NR. 73-74 • SERIE NOUĂ

IULIE – SEPTEMBRIE

2017

ISSN 1843-2085

Revistă editată  
de Asociația Italianilor din  
România **RO.AS.IT.**  
cu sprijinul financiar al  
Guvernului României,  
prin Departamentul  
pentru relații interetnice

## Membri fondatori

Mircea Grosaru

Ioana Grosaru

## Director

Gabriela Tarabega

## Redactori

Gregorio Pulcher

Adrian Chișiu

Dan Comarnescu

Roxana Comarnescu

## Design & pre-press

Square Media

squaremedia.ro

Asociația  
Italianilor  
din România  
**RO.AS.IT.**

asociație cu statut  
de utilitate publică

Str. Ion Câmpineanu nr. 3A,  
etaj 1, 010031 București  
Tel. +4 0372 772 459  
Fax: +4 021 313 3064  
ufficio@roasit.ro

[www.roasit.ro](http://www.roasit.ro)



## ACTUALITATE / ATTUALITÀ

- 04 | Proiect RO.AS.IT. Repere identitare. România-Italia. Impresii dintr-o călătorie
- 08 | Sublimul muzical. Festivalul internațional George Enescu. Ediția 2017
- 10 | Tabăra interculturală pentru copii și tineret a RO.AS.IT., la Tulcea
- 15 | Canto a tenore – încântare muzicală sardă la București

## CULTURĂ / CULTURA

- 16 | Deșerturile lui Dino Buzzati
- 20 | Alexandru Țipoia e l'Italia
- 22 | Muzică la Castel. OperaStart
- 23 | Minunile din Capela Sansevero
- 26 | Să redescoperim arta italiană medievală în Galerile permanente ale Muzeului Național de Artă al României – Tintoretto
- 27 | Podurile toleranței. Proiect transnațional pentru Europa Centrală și de Est
- 28 | Știința și războiul sfârșitului lumii. Fața nevăzută a televiziunii



## SOCIAL / SOCIETÀ

- 29 | Sărbătoarea Sfântului Anton de Padova. Sărbătoarea crinilor
- 30 | Catania. File de jurnal • Pagine di diario
- 34 | Căldură mare, mon cher!
- 35 | In memoriam. Laura Biagiotti
- 37 | Știri

Versiunea italiană a articolelor publicate în acest număr al revistei este realizată de Gregorio Pulcher.

LUGLIO • SETTEMBRE 03

# Repere identitare

## 1. România – Italia, model de conviețuire în Europa

de Vittorio Piussi (1)

Daniela Frumușanu (2)  
Silviu Niță (3)

Orlanda Solari (4)

Cred că România, prin tot ceea ce face pentru minoritățile naționale, este un exemplu pentru alte țări europene. Această idee mi-a venit pentru întâia oară cu prilejul vizionării unui spectacol multietnic, în iunie 2017, organizat în Aula Ministerului Culturii din București. Ansamblul *KYMATA*, Ansamblul *l'Allodola*, Muzicienii ai Tarafului Ionică Minune & Cvartetul Centrului

Această călătorie, organizată pentru minoritatea italiană din România, care este încă numeroasă, a însemnat pentru toți cei prezenți, un exemplu de conviețuire în Europa. Într-o zi frumoasă de iulie (23.07.2017), am plecat din București, Piața Victoriei, pentru o perioadă de 13 zile, împreună cu foarte mulți dintre descendenții emigranților italieni din România și un grup minunat de copii, membri ai Ansamblurilor *Cătălina* și *Doina Carpaților* din Iași, pentru a vedea locurile de origine, din care proveneau rudele noastre italiene, numai așa putând înțelege viața unui emigrant/imigrant.

Călătoria a fost de neuitat. După 3 zile de drum, în ziua a patra, am ajuns la Cuneo, capitala provinciei italiene cu același nume. Aici s-a desfășurat cel mai important eveniment al programului nostru: întâlniri și discuții la Primăria din Cuneo cu membri ai Asociației Spazio Mediazione & Intercultura, pe tema: *Racconti che intrecciano*. De aici, am plecat la Genova, unde am vizitat Portul Vechi, Centrul Vechi și alte locuri minunate din zonă. Ne-am întors din nou la Cuneo pentru a vizita Cetatea Vinadio.

Este greu să descrii în cuvinte ce înseamnă conviețuire cu persoane de religii diferite, născute în țări cu tradiții diverse. Cu toate acestea, un grup de tineri din Cuneo, cursanți ai *Școlii de pace*, proveniți din diferite țări ale lumii, precum Brazilia, Albania, România, Italia ș.a., reușesc, prin tot ceea ce fac, să ajute emigranții din toată lumea pentru a se integra în noua viață, după ce i-au lăsat departe pe cei dragi.

Doamna Alexandra Lupea, împreună cu întreg acest grup, printr-o muncă asiduă, luptă pentru integrarea imigranților străini în noua viață. Într-adevăr, un exemplu de viață. Tot de la Cuneo, am făcut o vizită la Mondovi. Am vizitat Sanctuarul Vicoforte și alte frumuseți ale zonei. Pe 30 iulie 2017 am participat la Festa dei Popoli – Frossasco, la Chiesa di San Donato, Piazza Cavaleri di Vittorio Veneto și la întâlnirea cu primarul localității. Nu a lipsit nici reprezentantul bisericii. A urmat omagiul adus soldaților italieni și români, căzuți în luptele de la Ponte della Priula în timpul Primului Război Mondial.



Întâlnire în piața „Donatori Di Sanguè” din Frossasco. De la stânga la dreapta: A.G. Grosaru, Georgio D'Alleo (președintele Muzeului din Frossasco), Federico Comba (primarul din Frossasco) și Daniela Ruffino (vicepreședintele consiliului regional Piemonte)

Național de Cultură a Rromilor Romano-Kher, Ansamblul *Hayakaghak* din Gherla și Bucharest Klezmer Band au reușit să încante cu muzica și dansurile lor specifice o sală întregă de spectatori.

Așa mi-am dat seama cât de mult înseamnă să respecti orice etnic care trăiește alături de tine, în țara ta, devenită, prin voia sorții, și a lui. Pentru mine nu a fost o surpriză prezența membrilor atâtor etnii pe aceeași scenă, deoarece și familia noastră, Piussi, se trage dintr-o familie de emigranți italieni veniți în România în anul 1912.

Dar cea mai frumoasă surpriză a fost pentru noi călătoria în Italia, organizată de RO.AS.IT. sub genericul „Repere identitare. Mod de conviețuire în Europa. România și Italia...”

# România-Italia

Am vizitat *Museo Regionale dell'Emmigrazione*. Seara s-a încheiat cu un spectacol splendid susținut de ansamblurile folclorice din Iași care, cu dansurile populare românești și italienești, i-au încântat, timp de o oră, pe cei prezenți, care și-au dat seama ce înseamnă adevărata conviețuire dintre români și italieni. Să nu o uităm pe micuța Diana și vocea ei de aur și pe domnul Petre Șușu, un adevărat instructor de top.

După Frossasco, ne-am oprit la Torino, orașul cu cei mai mulți români imigrați în Italia. Seara, la Consulatul României din Torino, am fost cu toții primiți foarte bine și am încheiat cu un spectacol de ținută al unor ansambluri locale. De la Torino am ajuns la Udine.

Fiecare dintre cei prezenți are povestea lui de viață. Noi, familia Piussi, ne tragem din zona Friuli. Este minunat să-ți întâlnești rudele, să vezi locurile unde s-au născut bunicii tăi și unde, în prezent, trăiesc rudele din partea tatălui meu, dar și o parte din familia noastră actuală, plecată din România și stabilită la San Daniele del Friuli.

Pentru mine, Italia și România sunt aceeași țară. Când sunt în Italia, aștept să mă întorc în România și invers. Gândiți-vă câți români sunt plecați acum din România, așa cum s-a întâmplat și cu rudele noastre din Italia care au emigrat în România. Totul este să știi să conviețuiești.

Eu, soția și sora mea Amalia, cu care am fost în această minunată călătorie, felicităm RO.AS.IT. pentru tot ceea ce face pentru minoritatea italiană.

## 2. Impresii din călătoria în Italia

În perioada 23 iulie – 4 august 2017, Asociația Italianilor din România – RO.AS.IT. a derulat proiectul internațional *Repere identitare / Modele de conviețuire în Europa / România-Italia*. Directorul acestui proiect a fost dna Ioana Grosaru, Președinta Asociației Italianilor din România. De asemenea, cu acest prilej, din conducerea RO.AS.IT. a fost delegat și dl Andi Grosaru,



reprezentantul minorității italiene în Camera Deputaților din Parlamentul României.

Având ca punct de plecare capitala României, București, echipa, formată din cetățeni români de origine italiană, simpatizanți, persoane interesate de promovarea culturii, civilizației și tradițiilor italiene (menționez Ansamblul *Cătălina* din Iași), a parcurs următorul traseu: Timișoara, Graz

Ceremonie pentru ostașii căzuți la Ponte della Priula



PROIECT  
RO.AS.IT.

# Repere identitare



(Austria), Veneția, Padova, Cremona, Cuneo, Genova, Vinadio, Mondovi, Frossasco, Cantalupa, Torino, Udine și retur. Pe parcursul acestui periplu au avut loc discuții importante cu personalități marcante ale vieții politice și publice din Italia, soldate cu speranța unor colaborări viitoare. De asemenea, RO.AS.IT. a organizat o expoziție de fotografie cu caracter documentar/istoric la Museo dell'Emigrazione Piemontesi nel Mondo, Frossasco, Italia. Acest eveniment a oferit vizitatorilor, români și străini, momente pline de emoție, deoarece mulți dintre aceștia (cetățeni români de origine italiană) au identificat imagini ale rudelor lor, care în perioada de după Primul Război Mondial au fost obligate, prin forța împrejurărilor, să părăsească Italia și să vină să lucreze și să trăiască în România.



Personal, pe parcursul acestui proiect, am fost încântată atât de frumusețea și diversitatea peisajelor Italiei de Nord, cât și de pitorescul orașelor care, printr-o combinație specifică de istorie, artă și arhitectură, mențin acest

spațiu ca pe una dintre cele mai populare atracții turistice din lume. În acest cadru, am avut șansa de a admira: uimitoarele catedrale decorate în stil gotic și baroc; construcțiile medievale de apărare ascunse între versanții unor munți maiestoi,

traforați de zeci de tuneluri; muzeele, adevărate sanctuare pentru iubitorii de frumos; străzile tivite cu clădiri înalte, pastelat colorate; culoarele generoase de leandru; oameni destinși, binevoitori; marea bogată în ambarcațiuni impresionante etc.

Și cum să nu fii îndrăgostit de Italia pentru totdeauna, când știi că acolo s-au născut, au trăit, au gândit și creat, uriașe personalități precum: Leonardo da Vinci, Michelangelo Buonarroti, Cristofor Columb, Niccolò Paganini, Umberto Eco ș.a.

Pentru mine, această călătorie înseamnă un vis împlinit din multe puncte de vedere: am cunoscut oameni și locuri noi, am vizitat muzee impresionante, am trăit momente emoționante alături de echipa de copii *Cătălina* din Iași, care ne-a reprezentat cu onoare țara, oriunde au performat.

M-am întors acasă cu sufletul plin de speranță și idei pentru proiecte viitoare.

## 3. Întâlniri emoționante

Alături de alți membri din țară ai RO.AS.IT., am făcut și eu parte din delegația Asociației noastre, care s-a deplasat în Italia în cadrul acțiunii *Repere identitare. Modele de conviețuire în Europa, România și Italia*. În cadrul acestei acțiuni au fost cel puțin trei momente, pe care eu personal le consider deosebite, și anume: în localitatea Frossasco, la Muzeul Regional al emigrației piemonteze în lume, RO.AS.IT. a vernisat expoziția *De la emigrare la integrare*, ocazie cu care am avut posibilitatea să prezint, cu foarte mare emoție, poze cu strămoșii mei italieni, stabiliți în România, la Bacău. Exponatele prezintă foarte sugestiv modul în care trăiau, munceau și cum petreceau împreună sărbătorile și alte evenimente din an.

Un alt eveniment deosebit realizat în cadrul acestei călătorii a fost întâlnirea emoționantă dintre un etnic italian din Târgu-Ocna, și anume doamna Cătălina Mihai, născută Zambon, cu o rudă din Italia, și anume domnul Renato Zambon, viceprimarul localității Frossasco, fiul unor foști emigranți italieni în România, repatriați, ulterior, în țara mamă.



# România–Italia

Un al treilea moment emoționant a fost întâlnirea delegației noastre cu membrii Consulatului României de la Torino. În cadrul acestei întâlniri, Ansamblul de copii *Cătălina* a prezentat un minunat spectacol cu cântece și dansuri din nordul Moldovei, precum și dansuri tradiționale italiene. Peste tot unde am avut întâlniri cu oficialități italiene, atmosfera a fost destinsă cu discuții pentru cunoașterea reciprocă și identificarea unor posibile relații de colaborare în viitor.

Toate întâlnirile oficiale de la Cuneo, Mondovi, Frossasco și Torino au demonstrat, încă o dată, faptul că între România și Italia există punți sufletești, dorință de apropiere și cunoaștere reciprocă.

## 4. Un proiect de succes

În vara acestui an am participat la un nou proiect de succes realizat de RO.AS.IT. – *Repere identitare. Modele de conviețuire în Europa. România și Italia*, proiect dedicat, deopotrivă, noii emigrații a românilor în Italia, precum și emigrației istorice a italienilor în România.

Cu această ocazie, am văzut o altă zonă a Italiei, nouă pentru mine. Locurile vizitate îmi vor rămâne pentru totdeauna în amintire, dar în continuare mă voi referi la ceea ce m-a impresionat cel mai mult.

În primul rând, a fost întâlnirea din Sala Primăriei din Cuneo cu Asociația *Spazio Mediazione & Intercultura*, pe tema „Racconti che intrecciano”, unde am aflat cu ce probleme se confruntă imigranții în Italia, indiferent din ce zonă a lumii provin, dar și de ajutorul pe care îl primesc din partea acestei Asociații. Am fost impresionată de eforturile pe care le fac, în acest sens, Alexandra Lupea, soțul ei și toți cei implicați în această asociație.

Și, bineînțeles, cea mai impresionantă a fost „Festa dei popoli”, organizată la Frossasco, la care am fost invitați. Manifestările începute în Piazza Cavaleri di Vittorio Veneto, în fața bisericii San



Donato, în prezența primarului orașului, Federico Comba, a președintelui Muzeului Emigrației Piemonteze, Giorgio D'Aleo, a alpinilor conduși de Giulio Cibrario și a deputatului nostru, Andi Grosaru, au continuat cu omagiul adus soldaților români și italieni căzuți în Marele Război, la Ponte della Priula.

Pentru mine, momentul cel mai important al zilei a fost, firește, vernisajul Expoziției itinerante „De la emigrare la integrare” a RO.AS.IT., în incinta Muzeului Emigrației Piemonteze, unde le-am putut arăta celor interesați imagini cu familia mea. Și am realizat că, acum, și tatăl meu face parte din istoria emigrației italiene în România și ne veghează dintr-o stea.

## 5. O știre de ultimă oră

Dra Carlotta Colombatto, conservator la Muzeul Regional al Emigrației Piemonteze din Frossasco ne-a făcut cunoscut, într-o corespondență recentă, succesul pe care l-a înregistrat expoziția RO.AS.IT., *De la emigrare la integrare*, fiind vizitată și apreciată de un numeros public, ea urmând să fie vernisată și la Torino, anul acesta.

Mulțumirile noastre se îndreaptă și către dl Giorgio D'Aleo, președintele muzeului din Frossasco, care a făcut posibilă prezentarea acestei expoziții în Italia.

Ansablurile „Cătălina” și „Doina Carpaților” din Iași, ajunse la Cuneo

PROIECT  
RO.AS.IT.



Sublimul muzical.

# Festivalul Internațional George

Ediția 2017





# Enescu

În București, dar și în alte șapte orașe ale României, un număr de circa 3.000 de apreciați artiști străini și români, participă în aceste zile de septembrie, la desfășurarea a peste 80 de evenimente muzicale diferite, care au loc în cadrul Ediției 2017 a Festivalului Internațional George Enescu.

În capitală, acestea se desfășoară sub cupola barocă a Ateneului Român, pe prestigioasa scenă a Sălii Mari a Palatului, în somptuoasa sală de concerte a Radiodifuziunii dar și în aer liber – în Piața Revoluției (redenumită temporar *Piața Festivalului*).

Metafora tematică a acestei ediții este *lumina* – permițând publicului să descopere noi înțelesuri ale unor experiențe muzicale, aparent familiare. Conducerea festivalului a fost oferită venerabilului Zubin Mehta, ca Președinte de onoare și lui Vladimir Jurowski, în calitate de director artistic.

Evenimentul expune într-o lumină nouă atât creația lui George Enescu – 37 de lucrări, două fiind declarate **noutate absolută** – cât și muzică clasică în general. Opere muzicale celebre sunt oferite publicului în interpretarea unor personalități consacrate sau în formare. Pentru prima oară în București, unii dintre cei mai cunoscuți interpreți vor oferi publicului larg bucurie pură în sunetul muzicii.

Printre personalitățile prezente la festival s-au numărat și prestigioși italieni – interpreți, dirijori, compozitori. Ne-au impresionat prin acuratețea detaliului și sentiment, violonistul și dirijorul **Giuliano Carmignola** – *omul baroc*, aflat la conducerea ansamblului *Concerto Köln*. Format la școala muzicii venețiene, Carmignola a fost solist al ansamblului *Virtuozii din Roma* iar apoi, premiant al Concursului *Paganini* de la Genova, în 1973. După cum declară el însuși – decisivă a fost întâlnirea cu ansamblul *Sonatori della Gioiosa Marca* – fapt care i-a deschis orizonturile concertistice. În programul său de la București se află Dall'Abaco, Bach și Vivaldi.

Concerte excepționale au susținut, în Sala Mare a Palatului, o serie de mari orchestre ale lumii, precum filarmonica din München, Israel, Orchestra Națională a Franței dar și renumita *Filarmonica della Scala*. Sub bagheta lui Riccardo Chailly, aceasta a interpretat magistral lucrări ale lui Enescu, Bartok și Respighi (compozițiile *Fontane di Roma*). De asemenea, a excelat *Orchestra e Coro dell'Accademia Nazionale di Santa Cecilia* de la Roma interpretând sublim sub bagheta lui Antonio Pappano, Enescu – *Simfonia a III-a în Do major op. 21*, corul fiind condus de dirijorul Ciro Visco. Pianista Beatrice Rana, într-o elegantă rochie neagră cu reflexe argintii, a susținut cu inegalabilă sensibilitate solo-ul pianistic din Ceaikovski – *Concertul nr. 1 pentru pian și orchestră în si bemol minor op 23*.

Festivalul Enescu fiind încă în desfășurare, ne-am făcut o datorie de onoare din a vă readuce în atenție acest grandios eveniment european și mondial care, din nou, exaltă dimensiunile nevăzute ale sufletului.

de Adrian Chișiu



# Tabăra interculturală pentru copii și tineret a RO.AS.IT., la Tulcea

Cea de-a IV-a ediție a Taberei interculturale pentru copii și tineret Europolis 2017, a fost organizată de Asociația italienilor din România – RO.AS.IT., în perioada 25 august – 3 septembrie și, nu întâmplător, la Tulcea, o localitate supranumită „oraș al celor 14 etnii”, datorită tocmai multietnicității și multiculturalității sale. La tabără au participat circa 40 de persoane: copii, cadre didactice, instructori de dans și de activități recreative, reprezentanți ai presei etc.

de Gabriela Tarabega

În perioada taberei, copiii au participat la activități instructiv-educative dar și recreative. Au fost organizate cercuri de limbă italiană, scurte prezentări de date istorice și geografice despre Italia: relații româno-italiene, așezare geografică, granițe, orașe importante, instituții culturale, mari personalități etc. Participanții la tabără au avut parte și de multe activități recreative. Au învățat dansuri tradiționale italiene, cântece, au avut concursuri de desen cu tema „Impresii din Delta Dunării”, partide de pescuit, jocuri cu mingea (baschet, handbal, fotbal) în care s-au confruntat cele două echipe italo-române formate ad-hoc: *Unicornii furioși* și *Șoimii de aur*.

Un loc important în viața taberei au avut-o numeroasele vizite și excursii organizate la muzee și monumente din orașul Tulcea sau în comuna Greci, unde, la sfârșitul secolului al XIX-lea, s-a format o puternică comunitate italiană, de pietrari și constructori atrași de locurile de muncă create la carierele de piatră deschise în Munții Măcinului. Excursiile au continuat cu vizitarea cetăților Enisala și Argumum și a Mânăstirii Celic

Dere. Cel mai mare entuziasm l-au stârnit însă plimbările cu catamaranul pe lacul Câșla și cu vasul *Europolis* pe Dunăre. Ambarcațiunile au străbătut locuri pitorești, zone de o rară frumusețe, cu sălcii, stufărișuri, nuferi. Dar ceea ce a iscat țipetele de bucurie ale copiilor a fost apariția păsărilor: a grațioaselor lebede și a delicatelor egrete.

În ultimele zile de tabără, copiii au participat, cu mare plăcere, la ateliere de bucătărie italienească, frământând de zor, cu mâinile lor micuțe, aluatul pentru pizza sau pregătind ingredientele pentru o măreață spaghetată, pe care au împărțit-o generos cu toți mesenii.

Tabăra s-a încheiat cu o cină festivă și un spectacol, în care copiii au demonstrat tot ce învățaseră de la dascălii lor, în perioada petrecută la Tulcea.

Putem afirma, fără rețineră, că proiectul Tabăra RO.AS.IT. 2017, derulat în parteneriat cu Europolis S.A. – Tulcea, a fost un succes, care a valorificat la cote înalte sprijinul financiar acordat de Departamentul pentru Relații Interetnice al Guvernului României.

Redăm în cele ce urmează o selecție a impresiilor, transmise revistei, de copii – participanți la Tabăra RO.AS.IT.

**Nicole Avramescu:** Bună, mă numesc Nicole, am 11 ani și învăț la Liceul Teoretic „Dante Alighieri”. Sper că o să vă placă ce am scris... acum ar trebui să spun cum m-am simțit. Dar, cu ce să încep? „Cu începutul”, îmi spun ei, partenerii de tabără. Totuși, eu am să încep cu sfârșitul.

Sincer, îmi pare rău că plec de aici. Am petrecut 10 zile pe care nu am cum să le uit. A fost o experiență unică. Am cunoscut oameni noi. Chiar dacă am plecat spre tabără cunoscându-mă doar cu

trei elevi (colegi și prieteni buni), am întâlnit copii de treabă. Cu unii dintre ei mă întâlnisem fără să-mi dau seama și pe holurile liceului. Ciudat, nu? De asemenea, mi-am regăsit talentul culinar. De ce? Pentru că am gătit pizza pe care apoi am mâncat-o. Ca în majoritatea taberelor, am cântat și am dansat. Dar știți ce nu se face în majoritatea taberelor? Simplu! Nu se cântă și nu se dansează, în italiană. Ei bine, o spun din nou: a fost o experiență unică. Dansuri italiene = durere de picioare. Dar, ce-i drept, au fost niște dureri satisfăcătoare.

Am vizitat diferite muzee, cetăți, mănăstiri și comune din Tulcea. Se pare că Tulcea e plină de obiective turistice. Dar stai! Cum puteam să uit? Ne-am plimbat cu catamaranul pe lacul Cășla și apoi cu un vas pe nume Europolis super mare și îngrijit. Cu Europolis-ul am fost în Delta Dunării. Un singur cuvânt: nuferi. Mulți, mulți nuferi.

Pe lângă toate astea am pescuit (am aflat că nu voi fi pescar în viața mea). Vineri, cu toții am prezentat orașe, mâncăruri, dansuri și parcuri italiene. Ba chiar am avut și o cină festivă cu un tort de rămas bun. Yummi! Eu și colega mea am făcut o reclamă foarte reușită a acestei tabere la care am râs cu toții.

**Bianca Ioana Belu:** Această tabără a fost excelentă. Am vizitat multe locuri minunate pe care nu le mai văzusem până atunci și care m-au impresionat în mod deosebit. Cele mai frumoase, din punctul meu de vedere, au fost cele văzute în Delta Dunării, în timpul excursiilor cu vaporul *Europolis*, precum și cea pe Lacul Cășla cu catamaranul. În aceste locuri m-au atras în mod deosebit călătoriile pe apă, dar mai ales fauna.

Mi-au plăcut, deopotrivă, și toate activitățile pe care le-am desfășurat la Hotelul Europolis. Acestea fiind dansul, cântatul, pescuitul și multe alte activități foarte interesante, alături de colegi minunați. Sper să revin și la anul!

**Erica:** Tabăra această a fost foarte frumoasă și plăcută, ne-am distrat, am vizitat multe locuri și am învățat pași de dans tradițional italian iar eu nu mai făcusem asta niciodată. Am aflat multe



Cetatea Enisala



despre istoria și geografia Italiei și am învățat cântece în italiană. Am vizitat Acvariul și Muzeul de Istorie din Tulcea, precum și comuna Greci, am mai fost cu barca pe Dunăre și serile am avut activități amuzante, am desenat, am cântat și dansat, dar am și pescuit și am gătit pizza și spaghetti.

Noi am avut și o echipă „Furia unicornilor” și am prezentat niște proiecte despre Italia. Am prezentat coregrafii și am cântat imnul RO.AS.IT., dar am realizat și spoturi publicitare pentru promovarea Taberei, pe care le-am făcut împreună cu Nicole și cu alți copii. Ne-am străduit foarte mult, pentru că ni s-a șters de trei ori banda, dar până la urmă am reușit.

**Timotei Alexandri:** Îmi place că tabăra se află pe malul lacului Cășla, pe care sunt păsări, nuferi, pești, broaște și un ponton cu două catamarane. Am fost în două excursii pe Dunăre și pe canalele

Deltei, cu catamaranul – 3 ore – și cu vaporul – 5 ore. Am văzut egrete, lișițe, rațe sălbatice, cocostârci, lebede, pelicani, pescăruși, stuf, nuferi albi și galbeni. Pe vapor am luat mâncat pește. Pe pontonul lacului am participat la un concurs de pescuit unde am reușit să prind și eu pești și mi-a plăcut foarte mult.

Am vizitat, în orașul Tulcea, Acvariul și Monumentul eroilor de unde se vedea panorama întregului oraș. Am vizitat Mănăstirea Celic Dere și Cetatea Enisala. O excursie foarte interesantă a fost cea în comuna Greci, unde am aflat despre comunitatea italienilor imigranți, cioplitori în piatră veniți în Dobrogea după anul 1878. Ei au ridicat Biserica Romano-Catolică „Santa Lucia” pe care am vizitat-o în comuna Greci. În altă zi, am vizitat și Muzeul Biodiversității Deltei Dunării.

În tabără mi-au plăcut foarte mult activitățile legate de limba și civilizația italiană. Pentru festivitatea de încheiere, am pregătit împreună cu un grup de prieteni un cântec în limba italiană.

Aș dori să mai particip la astfel de tabere.



*Tabara aceasta  
lunga, ne-am dist  
și am învățat o coregrafie  
italian și eu nu mai făcuserm arte nice  
am învățat și istoria și geografia Italiei și  
am învățat și multe cântecele în italiană  
Desigur noi am avut ba  
și chiar pasta de denta și me-  
Am vizitat Agrișul din  
de istorie, și La Grece, am mai  
Cășla și cu catamaranul*

*Impresii tabără*  
Noră: Buna! Mă numesc  
Lucrul Teoretic Dento Alu  
• Buna... acum are  
eu în această tal  
- Eu începutu  
Totuși, eu am

*Am mai ales când am  
put animale dar și o p  
lelu merută ★★★★★  
foarte mult tabără  
uri.*

*În tabără la Tulcea.  
Numele meu este Bianca și as dori să las câteva  
cu părerele mele despre toate această tabără.  
prin a spune că am petrecut 8 zile minunate la  
Europolis  
aceste zile am vizitat multe locuri frumoase din Tulcea  
la muzeu, cetăți și toate au fost încântătoare. La  
Yanti Macinuli, am avut parte de un mic vizitator...  
bunnes peu de separto care se joacă...  
bat, cu catamaranul pe lacul Cășla unde am  
și Delta Dunării cu vaporul Europolis.  
am distrat alături*

*Am vizitat în această tabără  
am petrecut 11 ani, amrat la l lacului  
nol!  
ntr-o săptămână traversa nello stabilimento "EUROPOLIS  
e stala indimenticabili, MULTUMIM  
cui a o domonata EUROPOLIS"  
In quest'ultima  
Oltra a questa  
del D. P.*

*Aastă tabără a  
o amintire minna  
este a fost crea  
o experientă fru  
In prime și am  
acuarie și un n  
Monumente, muze  
nici sunt doar că  
mimunadele destina  
re le-am vizitat  
In valari timp  
am văzut vaporul p  
ambibioni pe apă*

*SIAMO DI NUOVO INSIEME*

**12** JULIE • SEPTEMBRE

**Mara:** Mie mi-a plăcut foarte mult plimbarea cu catamaranul, vizita la muzeu, la cetate și, bineînțeles, spectacolul pe care l-am prezentat și care a fost minunat. Mi-a făcut plăcere să prind pentru prima oară pești. Mi-am făcut prieteni noi și asta e important pentru mine. M-am înțeles bine cu toată lumea de aici, nu au fost certuri. Măncarea a fost bună, deși mi-aș fi dorit să primim clătite. Condițiile din cameră au fost foarte bune. A fost o experiență frumoasă!

**Maria-Iulia Cristescu:** Această tabără a fost una grozavă. Am fost în expediții, la muzee, la pescuit, cu vaporul. Ne-am jucat cu colegii de cameră, am dat petreceri în pijama și am gătit pizza.

Am făcut multe activități printre care: concursuri de pescuit, de desen, am dansat, am avut un spectacol, am vizionat filme. Totuși nu mi-a plăcut patul care scârțâia. A fost o tabără frumoasă și sper să revin cât mai curând.

**Amelia Togan:** Mi-a plăcut tabăra mai ales când am mers cu catamaranul, deoarece am întâlnit păsări, dar și o priveliște frumoasă. Această tabără și hotelul merită 10 stele. Mi-a plăcut foarte mult tabăra aceasta, mă bucur că am văzut locuri noi.

**Karina Alexandra Rădulescu:** În perioada taberei, noi, copiii, am participat la concursuri distractive: pescuit, tenis de masă, baschet, dansuri, poezii, cântece. Cazarea la complex, masa, serviciile au fost de foarte bună calitate. La sfârșitul taberei, noi, copiii, am prezentat un program artistic format din: Imnul RO.AS.IT., paralelism și asemănare între poezii Leopardi și Mihai Eminescu, balet, desene reprezentând Lacul Cășla, dansuri. A avut loc chiar și o activitate culinară: copiii au pregătit paste, pizza și salată de fructe. Totul s-a încheiat cu o minunată cină festivă.

**Ștefan Andrei:** În această tabără am fost la Tulcea, în Delta Dunării și a fost frumos. Aș vrea să vin și la anul dacă s-ar putea. Mi-am făcut noi prieteni care s-au purtat frumos cu mine. În această tabără am avut și ateliere și a fost complicat cu orele. Tabăra aceasta a fost frumoasă!

**Ariana:** Această tabără rămâne pentru mine o amintire minunată. Fiecare activitate a fost ceva nou. În prima zi am vizitat un acvariu și un muzeu istoric. Monumente, muzee, cetăți și biserici sunt doar câteva dintre minunatele destinații turistice pe care le-am avut aici, în județul Tulcea.

În același timp, am mers cu vaporul pe Dunăre. Am văzut păsări, animale și amfibieni. Pe lângă toate aceste activități, am făcut dans, italiană, handbal, pescuit și multe altele. Într-un cuvânt, a fost „frumos”.



**Iarina:** Mie mi-a plăcut în tabără că ne-am plimbat, ne-am distrat, am gătit, am mers cu vaporul, am pescuit. Mi-a plăcut cel mai mult faptul că am pescuit și am gătit pizza. A fost o experiență frumoasă și o să-mi lipsească.

**Rareș:** Am avut mai multe momente frumoase în această tabără. Mi-au plăcut orele de dans și excursiile la muzee și la Cetatea Enisala. A fost foarte frumos la concursul de pescuit și, de asemenea, pe Lacul Câșla. M-a impresionat și mănăstirea.

Dar cel mai mult mi-a plăcut în cameră. A fost locul în care m-am relaxat și am făcut multe jocuri

cu colegii. Mă bucur că mi-am făcut prieteni noi. Însă sunt și lucruri care nu mi-au plăcut:

– mi-ar fi plăcut să avem la desert clătite cu ciocolată;

– mi-ar fi plăcut mai multică pauză.

În rest, totul a fost perfect! A fost o experiență foarte interesantă.

**Sebastian:** Questa settimana trascorsa nello stabilimento „Europolis” è stata indimenticabile. Abbiamo fatto attività culturali tra cui balli tradizionali e cucina italiana. In quest’ultima abbiamo preparato la pizza e la pasta. Oltre a queste attività, abbiamo fatto delle gire nel Delta del Danubio, nella Fortezza Enisala, circondata dal lago Razelm e Babadag, all’Aquario di Tulcea, il Monumento degli eroi di Tulcea costruito su una collina sulla quale si poteva vedere il panorama di Danubio.

Alla fine del centro estivo abbiamo progettato uno spettacolo nel quale abbiamo danzato, cantato e presentato un parallelo tra il poeta italiano Giacomo Leopardi e il poeta romeno Mihai Eminescu. Nel tempo libero abbiamo giocato a basket e ping-pong. I pasti serviti dallo stabilimento „Europolis” sono stati davvero appetitosi tranne un giorno che hanno servito la pizza, che a me non è piaciuta. Spero di tornare l’anno prossimo!!!



# Încântare muzicală sardă la București

# Canto a tenore



Canto a tenore este un stil de cântare corală sardă foarte important în tradiția locală, fiind atât o expresie artistică autohtonă originală, cât și o expresie socială a lumii agrare, pastorale, un strat social ce caracterizează profund insula italiană. În 2005, Canto a tenore a fost introdus de către UNESCO în Patrimoniul cultural imaterial al umanității, fiind considerat, așadar, „Patrimoniul de neatinși al Omenirii”, pentru unicitatea și frumusețea sa.

Într-o zi de mare sărbătoare a românilor – Nașterea Maicii Domnului – ne-a fost făcut un prețios dar de suflet la Institutul Italian de Cultură din București. Grupul celor șase virtuozii interpreți italieni din Sardinia – **TENORES di NEONELI** – au susținut spectacolul *Suoni e canti di Sardegna*.

Concentrând 40 de ani de activitate concertistică, ne-au încântat auzul cu niște cântece care vorbesc despre o experiență ancestrală de viață, nu întotdeauna fericită, a unor supraviețuitori ai vitregiilor istoriei.

Autenticitatea și originalitatea cântecelor o simțeam, era adevărată, ducându-ne cu gândul la o anume izolare care ar fi putut ține de spiritul locului, de geografie sau de istorie. Cele trei voci ale acompaniamentului vocal de fond erau guturale, aranjate pe etaje – bas, bariton, tenor și aflate într-un continuu dialog cu solistul principal. Ritmurile sălbatice, alerte erau

inspirat susținute de o *mandola* și de o *fisarmonica*. Finalurile erau întotdeauna abrupte, făcând din tăcerea subsecventă momente de suspendare temporală, din care ieșeam cu greu – doar pentru aplauze.

Dacă ar fi să caut un echivalent românesc genului acesta de expresie muzical-textuală poate că m-aș opri asupra cântecelor gorjane cu *noduri* sau asupra fabuloaselor

de Adrian Chișiu



*țâpurituri* ale oșenilor, ale căror finaluri abrupte sunt la fel de uluitoare.

Și dacă, în 2011, Președintele Italiei, Napolitano le-a conferit titlul de *Cavaleri ai Republicii pentru Merite Culturali*, întreb retoric – pe când asemenea recunoașteri oficiale ale strălucitorului folclor românesc, pe plaiurile noastre?

# Deserturile

## / lui Dino Buzzati

Italianistul Yves Panafieu a publicat la începutul anilor '70 o convorbire cu Dino Buzzati, autorul acelei splendide cărți fantastice care se cheamă **Deșertul tătarilor**. O convorbire neîncheiată, pentru că unul dintre parteneri, și anume Buzzati, a murit înainte de vreme, tocmai când exegetul lui francez adusese în discuție tema cea mai gravă, cea mai dificilă pentru spirit, tema morții. Prozatorul n-a mai avut timp să spună decât că în spatele tuturor marilor aventuri ale omului se află moartea și că numai riscul morții dă actelor noastre o anumită frumusețe eroică. Astfel de dialoguri sunt importante, cum se zice îndeobște, pentru cunoașterea omului și a operei. Ele au un mare impact la public și creează sau întrețin o anumită legendă în jurul unei personalități creatoare. Din punct de vedere naratologic, ele prezintă curiozitatea de a transforma, printr-o substituție acceptată, un discurs oral într-un discurs scriptic.

de Eugen Simion

Am analizat în altă parte (*Întoarcerea autorului*, 1981, și în capitolul dedicat cărții vorbite în studiul de față) mecanismele acestui proces. În rezumat el cunoaște următoarele etape: există, întâi, un discurs interogativ, menit să provoace confesiunea (discursul reporterului) și există, apoi, discursul celui care acceptă provocarea și se confesează după un scenariu stabilit de partenerul său de dialog. Acesta este discursul confesiv, cel care interesează, în fapt. Numai că el se exprimă prin scriitura altcuiva. Vocea creatorului se lasă transcrisă de mâna unui scriitor străin. Ce păstrează, ce adaugă, cât de fidel este acest martor, scriitor, lector privilegiat? Greu de răspuns. Fapt este că modestul Eckermann își asumă gloria lui Goethe și intră cu ea în istorie. Însă autorul, scriitorul rămâne întotdeauna într-o poziție secundă față de personajul său (creatorul care se confesează). O răzbunare, în fond, dreaptă. Oricât de dibaci, ar fi discursul interogativ, cititorul caută în astfel de dialoguri discursul confesiv, adică omul care se analizează pe sine și oferă, direct și indirect, un autoportret.

Este și cazul „deșerturilor” lui Dino Buzzati notate cu fidelitate de Yves Panafieu (citez după ediția: *Buzzati, Mes deserts. Entretiens avec Yves Panafieu*, Editions Robet Laffont, 1973). E confesiunea unui spirit care nu se mulțumește cu ideile primite și nici cu gusturile la modă. Este un scriitor misterios, venit din profesiunea cea mai lipsită de mister: ziaristica. A fost timp de 40 de ani jurnalist la *Corriere della sera* și a scris *Deșertul tătarilor* pornind de la un fapt pe care l-a observat în redacție: starea de așteptare nedefinită a colegilor săi mai în vârstă, neliniștea așteptării pe fețele lor, sentimentul că ceva urmează să se întâmple... Mărturie uluitoare: fortăreața Bastiani este, în realitate, redacția unui ziar milanez...

Nu-i singura în acest dialog sincer până la brutalitate și, totuși, nu atât de deschis sau nu atât de explicit, încât omul care se confesează să-și piardă partea lui de umbră. La urmă, după ce ai aflat aproape totul despre Buzzati, portretul lui rămâne deliberat neclar, așa cum îi stă bine unui prozator fantastic. Nu știam nimic despre viața lui, nu știu prea multe nici după ce am citit cu atenție dialogul lui cu sagacele agregé d'italien.

Buzzati spune multe, chiar și lucruri jenante pentru renumele lui, dar ceva esențial – asta este impresia la lectură – ascunde. Este o inabilitate a celui care întreabă, e o rezervă structurală a „subiectului”, un refuz de a se lăsa psihanalizat, întins pe teribilul divan? N-aș putea spune. Mă tem că bătrânul Dino (la vârsta când se confesează nu mai este tânăr). Ne întinde o cursă. Ne oferă un test (testul vieții lui) în care sunt multe elemente neprevăzute, dar el se ferește să dea și soluțiile de interpretare.

Aceasta este, știm deja, condiția prozei fantastice. Pentru ca neprevăzutul să se însuflețească, trebuie să fie de față și un lector ezitant.

Este exact situația în care mă aflu. Mi se oferă un portret (un autoportret) și eu nu văd decât jumătate din el sau, mă rog, ceea ce văd nu mi-ajunge pentru a-l fixa pe tăiosul Dino într-o categorie a spiritului. Este ateu și nu-i mulțumit de condiția lui, denunță păcatul orgoliului (cel mai grav, după el), îl adoră pe Pascal („unicul francez



pe care-l știu bine”), îi place Botticelli dar mai mult îl impresionează pictorul romantic german Kaspar David Friedrich și suprarealistul De Chirico... Este un admirator necondiționat al lui Bach, dar nu se sfiște să spună că muzica ușoară îi provoacă o mare exaltare spirituală... Bach și Marino Barreto încap în aceeași teacă a spiritului? Imprevizibilul Buzzati crede că da. Este un citadin și are două pasiuni: muntele și deșertul. Acestea sunt și spațiile lui de securitate. Deșertul este un drog, „un delir mintal”, aici solitudinea este totală și are o măreție antică, sentimentul așteptării (tema esențială a prozei lui Buzzati) provoacă spiritul, îi dă o stare de extaz. Muntele nu-i un drog, muntele îi dă un sentiment de intimitate secretă. Buzzati a făcut multă vreme alpinism, dar n-a ajuns niciodată pe marele munte de gheață.

S-a mulțumit cu locuri mai modeste, pietrele îi dau un sentiment de securitate, escaladarea lor este o aventură în necunoscut. Visează și acum, când nu mai iese din casă, muntele.

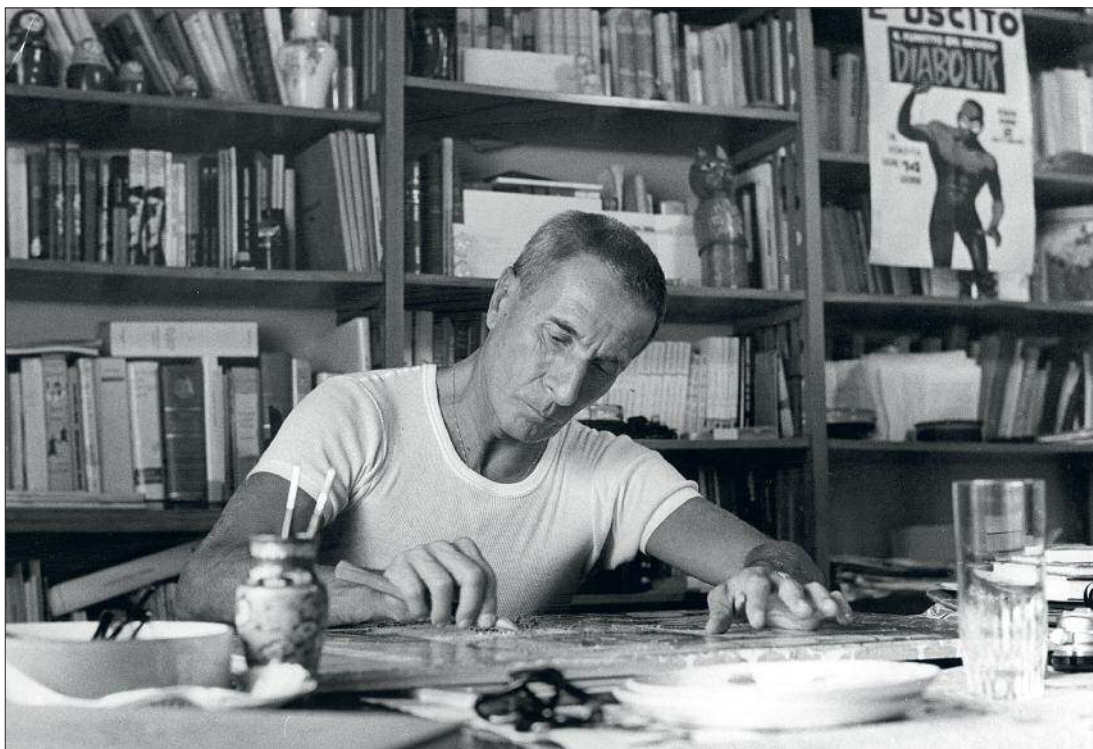
Nu cumva, întrebă bănuitor Yves Panafieu, aceste fantasmă cad sub incidența psihanalizei? De pildă, ascensiunea pe munte trimite gândul la irezistibila călătorie a omului spre uterul matern din care a fost expulzat... Aici Dino Buzzati începe să se înfurie. Uter, pântecul mamei, complexul lui Oedip? „Sunt minciuni!”, strigă el. Îi place Freud, cel din introducerea în psihanaliză, dar nu acceptă teoria lui asupra viselor. Visele sale, numeroase și întortocheate, uneori de o mare frumusețe, nu sunt dominate de imagini sexuale. Are, în fine, despre prietenie și iubire, idei vechi, de Renaștere: fiind cel mai dezinteresat, prietenia este cel mai frumos fenomen al vieții, dragostea nu-i un sentiment dezinteresat; nici dragostea pentru o femeie, nici aceea pentru Dumnezeu...

Când a murit prietenul său Brambilla, adolescentul Dino și-a dat seama că, brusc, a început să îmbătrânească: „Am devenit omul mărunț care merge la cimitir într-o seară de noiembrie”...

Pot aceste amănunte să fixeze o personalitate, să delimiteze un stil de existență, o tipologie a spiritului? Într-o mai mare măsură, oricum, decât un șir de anecdote. Dino Buzzati este un om din Nord, educația lui este severă. A crescut într-o familie numeroasă, și în centrul ei se afla mama, ființă energică și inteligentă. Tatăl a murit când Dino avea 13-14 ani, nu-și mai amintește de el. „Dacă l-aș întâlni pe stradă probabil că nu l-aș recunoaște. Avea barbă, mustați, purta, pe scurt, o mască”. Fața adevărată a tatălui este, așadar, ascunsă. El, Buzzati îi detestă pe bărboși: „Acești mari bărboși de azi sunt toți niște cretini; o barbă de acest fel este o formă de vanitate idioată...”

Iată câteva elemente care încurajează psihanaliza. Buzzati urăște oamenii care poartă o mască (adică barbă), tatăl său purta barbă și mustați, deci... Ei bine, nu. Dino nu-și urăște tatăl, nu zice nici de bine, nici de rău de el. A dispărut doar din câmpul lui de percepție. Intervine acum al doilea personaj din acest roman de familie: mama. „În viața mea, ea a avut o imensă importanță, și probabil, multe lucruri au fost condiționate de ea”, declară cu sinceritate Buzzati. Nu vede totuși în ea un personaj mitic și nu acceptă nicio implicație de tip freudian sau nu-și dă seama. Ceea ce știe este faptul că mama este „singura persoană de pe lume care participă la durerea noastră: toate celelalte, chiar soția care te iubește, pot fi aproape de tine, dar nu va fi niciodată același lucru...”

Mama lui Dino Buzzati are, cu toate acestea, atributele mamei psihanalitice: este religioasă practicantă, severă, ține toată familia lângă ea,



când băieții ajung adolescenți îndepărtează servitoarele tinere, nu acceptă în casă decât femeile bătrâne... Dino stă lângă ea până la sfârșit și numai după moartea ei se căsătorește... Moartea tatălui nu l-a afectat prea mult.



„O vagă absență”, spune el. Analizii pot trage unele concluzii din aceste mărturisiri. Buzzati respinge însă cu energie orice implicație obscură. El are alte obsesii, complexe, decât acelea care trimit la faimosul roman familial al psihanalizatorilor. Nu-i place, de pildă, să călătorească. La ce bun? „Călătoria nu deschide spiritul.” A fost în deșertul Africii și-i ajunge. A urcat pe munte și de atunci visează, s-a văzut, numai ascensiuni (ascensiunea nu-i, totuși, o formă de călătorie?) Trăiește la Milano, dar mai bine se simte la Belluno, acolo unde este casa părintească și unde are loc, în fapt,

dialogul cu Yves Panafieu. Infernul are, după opinia lui, culori moderne. La New York oamenii nu se văd unii pe alții pe stradă, alienarea este totală. În schimb, la Tokyo oamenii se văd, se recunosc cu bucurie.

Dino este un om timid și a avut din această cauză mari dificultăți în special în relațiile cu femeile. Pentru el totul a fost greu în această privință. Omul care se confesează acum spre bătrânețe, este încă de o timiditate maladivă. A cunoscut prima femeie la 18 ani și plăcerea lui a fost nulă.

Este de părerea lui D'Annunzio („diversitate, sirenă a lumii”) și consideră căsătoria un pact „de o tristețe înfricoșătoare”. Când aude de datoria conjugală simte un frison în spate. Buzzati este, nu mai încapă discuție, misogin. Respectă femeile, mai ales pe cele instruite, inteligente, dar când este vorba de domeniul sexual are despre ele o părere catastrofală: „Sunt toate, de o perfectă cretinătate”. Un amic, Indro Montanelli, declară că Buzzati a respectat până la vârsta de 40 de ani moralitatea familiei. A respins păcatul de care nu era tentat, iar când păcatul n-a mai putut fi oprit, el a explodat într-o manieră violentă. N-a fost homosexual, era doar un om cu sex complicat și dificil. Și când a descoperit toate acestea, a trecut printr-o perioadă bulversantă.

Singularitatea lui nu se oprește aici. E speriat de mulțimile delirante, suferă, altfel zis, de agorafobie. Spectacolul fotbalistic îl face să vomite („este pentru mine un lucru epuivantabil, atroce”). Alte curiozități din viața acestui original scriitor. Nu-i place să telefoneze și mai ales nu-i place să

vorbească la telefon. Este anxios, doarme numai cu lumina aprinsă. Copil fiind, s-a masturbat ca toți ceilalți, dar micul viciu solitar n-a lăsat nicio urmă. Și-a iubit mult prietenii și n-a simțit nicio înclinație pentru pederastie. Îi place să meargă în lupanare și poate suporta totul, în afară de suferința fizică. „O veritabilă rușine, o veritabilă minciună”. Dumnezeu? „Există în măsura în care avem nevoie de el”. Viitorul omenirii? Nu-l interesează. Nici politica. Diavolul este dublul nostru. N-a participat niciodată la o acțiune publică, nu și-a asumat nici un angajament în acest sens. Detestă din tot sufletul ideologia marxistă, pentru că ea recomandă o morală bazată pe ură. Diavolul este „dublul nostru”, cel care ne șoptește: „dar nu, dar nu”. Este viața sfântă, trebuie omul sacralizat? Și la acest punct Dino Buzzati se îndepărtează de morală creștină. Sunt oameni pe care i-ar ucide fără regrete. Nu se menajează nici pe el. „Cea mai mare slăbiciune a mea este lipsa de caracter” – confirmă Buzzati. Mare curaj să spui acest lucru! Creatorii pot recunoaște orice, în afară de lipsa lor de caracter și de talent.

Buzzati merge chiar mai departe și face mărturisiri pe care, în genere, un om cu teamă de morală publică le trece sub tăcere. Este, ne spune el, foarte mediocru, chiar negativ ca amant, „Absolut negativ”. Crede că n-a produs niciodată plăcere, ca bărbat, unei femei. Este grăbit. Are repulsie față de femeia blondă, femeia păroasă, grasă, cu sânii mari, nasul ascuțit și își iese din fire când vede o femeie cu nările fremătătoare... „Un lucru care mă înnebunește”, mărturisește el fără jenă. S-a căsătorit târziu, este adevărat, dar din rațiuni morale. Altminteri n-ar fi făcut-o niciodată, căci nu are nici un respect pentru instituția matrimonială... Dă totuși un portret al femeii acceptabile: păr negru, nas mic, gura bine desenată, talie subțire, săni mici, nici un fir de păr („în nicio parte a trupului”), picioare mai degrabă robuste, vocea să fie de mezzosoprană... A cunoscut suferința erotică; ea stă la baza romanului *O dragoste*, recunoaște Indro Montanelli, intervievat de Yves Panafieu. Scepticul Buzzati ar fi fost, în acel moment, aproape de sinucidere. Era născut, de altfel, pentru a suferi, mai spune acest prieten... faptul, se vede, de altfel, în narațiunile sale. Suferința este o dimensiune a caracterului și cei care l-au cunoscut spun că Buzzati intră în categoria aceluia care acționează, indiferent de domeniu, numai sub impulsul durerii. El însuși recunoaște undeva că „cine este fericit nu poate produce niciodată ceva bun din punct de vedere artistic”... O idee care circula și în secolul romantismului. Buzzati o verifică, se pare, prin propria existență.

Portretul lui (autoportretul) este, în fond, impresionant prin acest curios amestec de forță și slăbiciune, de supunere de normal și de fugă de normalitate, de îndârjită voință de singularizare.

Deși este convins că nu poate fi un bun subiect pentru psihanaliză. Buzzati este o pradă ușoară pentru specialiștii în complexe. Misoginismul, masochismul, indiferența față de tatăl său, supunerea oarbă față de autoritatea mamei, timiditatea lui față de femei și ura față de instituția conjugalității, îl plasează într-un spațiu de complexe de care spiritul nu este conștient. Este, apoi, pesimismul manifest al lui Buzzati în ceea ce privește natura omului. Convingerea lui este că omul este o malformație a naturii. Teribil fragment: „Natura, printr-o mutație neprevăzută și imprezvizibilă, a dat naștere unei ființe destinate a fi, prin definiție, o ființă nefericită. /.../ Ea are un creier prea mare în raport cu situația în care trăiește. De aceea este obligată să-l inventeze pe Dumnezeu, cu toate consecințele care decurg de aici”... Omul este, așadar, pentru acest inteligent pesimist, o creație eronată. Eronată și extraordinară, adaugă el. „A fost dotat cu o mare inteligență pe care o plătește prin nefericirea sa”...

Buzzati nu-i, cu toate aceste semne de dezamăgire, un nihilist din clasa lui Cioran, de pildă. Crede în câteva valori și, la drept vorbind, nu respinge ideea morală. Pune prietenia pe primul loc și are un mare respect pentru ordinea militară. Este în stare să spună chiar că „războiul comportă lucruri superbe”, cum ar fi frumusețea aventurii, riscul, hazardul... Singurul miracol pe care l-a cunoscut a fost acela în deșert, în timp ce era militar. A scris chiar un poem epic (*Il capitano Pic o Il Trionfo del regolamento*), în care sugerează sublimul sentimentului militar. Căpitanul Pic ajunge la extaz pornind de la un plat regulament. De unde vine această fascinație pentru ordinea militară la un creator de artă? Buzzati ne dă indirect o cheie: conștiința lui că este un caracter slab și, consecință firească, sentimentul anxios al fragilității. Atât de puternic este acest sentiment, încât Buzzati subordonează ideii de ordin, ideea de fantastic. „Cu cât tema este mai fantastică, zice el, cu atât limbajul trebuie să fie mai precis”. Preconizează un stil pe care nu ezită să-l numească *birocratic*.

Mai este ceva: educația lui septentrională, formația lui într-o familie nordică, sub veghea unei mame severe, cu o morală de tip cazon (cel puțin așa spun prietenii lui Buzzati). Este, desigur, și voința lui de ordine interioară, opțiunea pentru o structură de existență în care ierarhiile să fie respectate. Dino Buzzati nu este, evident, ceea ce se cheamă un om slab, fără caracter, din moment ce el a scris ceea ce a vrut să scrie și n-a cedat gustului public... Nu-i ușor să fi solitar într-o lume în care totul trece printr-un sistem de relații. Chiar decizia lui de a vorbi despre partea cea mai jenantă a ființei sale interioare (complexele sexuale) dovedește o tărie a spiritului, o voință puternică de adevăr.

Cine-și recunoaște lipsa de caracter, arată deja o depășire a complexului. Impresia pe care o ai când urmărești acest *retour sur soi-même*, este nu de slăbiciune, ci de forță. Un spirit complex se caută pe sine și vrea să determine relațiile lui cu lumea din afară. Nu-i un om comod, nu-i nici un om extravagant. Alege partea de umbră a lucrurilor și descoperă frumuseți, extaze, droguri mentale acolo unde alții văd doar un dezolant deșert. Manifestă și alte curiozități. Și acestea fac parte din personalitatea lui. Preferă, dintre speciile vegetale, stejarul și nucul, urăște clopotele, nu-i plac oamenii din Sud („cred că Italia e putredă din cauza meridionalilor”) eseștiți – chiar și Kierkegaard și Jaspers – îi par mediocri, plictisitori prin definiție și consideră că tara literaturii narrative moderne este teribila ei plictiseală. Rimele au, după el, o funcție magică în poezie, iar față de romanul polițist arată mai mare respect artistic decât față de atâtea scrieri care au luat Premiul Goncourt. „Căci îmi sfâșie inima”, justifică el. Adoră teatrul care este un drog „unul dintre rarele lucruri bune pe care le-a făcut omul”...

Opresc aici seria amănunțelor biografice. Confesiunea este, am precizat mai înainte, neîncheiată. Nu știm ce crede Buzzati despre multe alte lucruri, esențiale pentru omul care scrie. Nu-l sperie, oare, moartea? N-a avut crize mistice, n-a cunoscut fericirea decât în intimitatea muntelui și în solitudinea deșertului? Ideile lui despre literatură sunt puține și destul de banale. Fantasmelor lui sunt reduse și inabil exprimate. Chiar propria proză este justificată estetic nesatisfăcător. Numai adversitatea lui față de ideologiile totalitare este mai energic formulată. Textul existențial este, așadar, fragmentar, incomplet. Suficient, totuși, pentru a înțelege că în el există o structură de existență. Ce-ar putea-o defini? Un gust, oricum, exagerat al abstenenței, o voință de ordine (până a propune ca model Sublimul militar) o sensibilitate maladivă pentru ceea ce este straniu în lucruri și efortul de a dovedi că straniul aparține normalității, credința lui, în fine, că, dacă suferință nu e, nimic nu e. Am bănuiala că ateul Buzzati n-a făcut toată viața lui decât să-l aștepte pe Dumnezeu.



# Alexandru Țipoia e l'Italia

Il periodo passato in Italia s'è prolungato parecchio tanto da avere un impatto consistente sulla sua opera; funzionerà come un rilevatore,

Alexandru Țipoia arriva per la prima volta in Italia nel 1939. Allora visita Roma, Napoli, Pompei e Capri, e, naturalmente non da semplice turista ma bensì come artista desideroso di incontrare e confrontarsi con la grande tradizione artistica occidentale e con le sue manifestazioni contemporanee. Solo nel 1946, molto prima della chiusura delle frontiere, ha qui la possibilità di avere una borsa di studio alla Scuola romana di Roma dove rimarrà un anno e mezzo, a 32 anni, tanti ne aveva quando ricevette la borsa. È stato studente nella scuola di Dărăscu e Ressu, facendo una personale di successo nel 1943 e ottenendo un premio alla galleria Căminul Artei (*Il cammino dell'arte* N.d.t.) nel 1945. Țipoia è diventato in breve tempo uno dei più conosciuti artisti della nuova generazione.

di Ioana Vlasiu

portando alla luce e presentando alcuni suoi impulsi latenti, ancora incerti, fievoli; avrà echi perpetuati fino a tardi, benché talvolta più difficilmente comprensibili, essendo intrecciati con altre esperienze di vita e artistiche.

Strade dismesse o con personaggi solitari che si muovono in uno spazio rarefatto senza atmosfera, nature morte molto geometriche, con cromatismi sobri, quasi monocromi, o altri con accostamenti incongrui di oggetti, piazze italiane con statue o frati coi loro profili neri inconfondibili, composizioni con arlecchini musicanti, atelier di sartoria con manichini – sono temi frequenti nella pittura di Țipoia che si rifa agli ambienti artistici italiani di cui è potuto venire a conoscenza indiretta più tardi a Bucarest e poi a Roma.

Con Țipoia ci troviamo nel mezzo di un fenomeno quasi spontaneo, quello del legame dell'arte romana interbellica con l'Italia, fenomeno più consistente di quel che solitamente si creda. Quando si ripete fino alla nausea quanto sia debitrice l'arte romana a quella francese, affermazione basata sicuramente su evidenze incontestabili, si dimentica o si passa troppo in fretta sull'impatto

che l'arte italiana ha avuto sulle arti visive della Romania interbellica.

Negli anni '20 i paesi occidentali con vecchie tradizioni artistiche «tornano all'ordine». Questo movimento artistico restauratore che Cocteau ha battezzato un «retour à l'ordre» si espandeva in tutta Europa. Con i suoi echi anche nell'arte romana dove la definizione *nuovo classicismo* circola spesso. In Italia gli artisti uniti attorno alla rivista *Valori plastici* stimolano la creazione del movimento *Novecento* con un programma estetico il cui punto principale era il ritorno alla natura nei mestieri e nelle tradizioni. Erano tangenti le esperienze della pittura metafisica che riportavano in primo piano l'esistenza misteriosa della luce degli oggetti.

De Chirico pubblica nel 1919 in *Valori plastici* un articolo col titolo programmatico *Ritorno ai mestieri*, si autodefinisce *Pictor classicus* e elogia «il sentimento maestoso del sollecitare e dell'equilibrio» come segno della grande pittura italiana. Carlo Carrà invita i contemporanei a recuperare il «tacere magico» della pittura di Giotto. La pittura del novecento, con strade solitarie o popolate da manichini, statue e oggetti inquietanti, si pone deliberatamente in continuità con la pittura italiana del Trecento e del Quattrocento, con il loro mondo stabile e logico, dominato da un sentimento di una realtà semplice e grandiosa.

Gli storici dell'arte hanno chiamato *realismo arcaico* o *realismo magico* la pittura che si sviluppa in Italia, sui passi della pittura metafisica e che porta con sé un'attenuazione, ma non l'estinzione, di un sentimento d'inquietudine, di sua umanizzazione. Una realtà semplice, addomesticata, ma impregnata di malinconia, ripropone in immagini il cui carattere formale è dominato da costruzioni. La voga delle nature morte sobrie, di una deliberata semplicità, ascetica, si spande per tutta Europa. A Giorgio De Chirico piaceva denominarle «vita silenziosa», considerando il termine tedesco *Stilleben* più vicino all'essenza della pittura che promuoveva.

Non è questa la sede per insistere, l'ho già fatto altrove, sull'eco nella stampa romana delle teorie estetiche italiane. Menziono soltanto un'intervista data da Massimo Bontempelli della rivista *Politica*, nel 1928, presentato proprio come il capo

della scuola Novecento, e che presenta il realismo magico definendolo proprio come una pittura che supera il realismo crudo e senza apertura all'immaginazione, ma con l'immaginazione imbrigliata e disciplinata tramite la precisione e il gusto per il distacco.

Ricorderei ancora alcuni momenti privilegiati del legame con l'Italia dopo il 1930. Ad esempio la visita di Marinetti a Bucarest nel 1930 quando viene ricevuto sia all'Accademia, sia, separatamente, dagli avanguardisti. In seguito a questa visita un gruppo abbastanza numeroso di artisti romeni – Mița Pătrașcu, Max, Marcel Iancu, Margareta Sterian, Nina Arbore, Olga Greceanu, Mac Constantinescu, Octav Doicescu espongono alla Esposizione Futurista di Roma, sotto l'egida di Marinetti. La partecipazione degli avanguardisti romeni non è stata salutata da tutti gli avanguardisti, divenendo oggetto di dibattito ideologico.

Nel 1932 Massimo Campigli espone a Bucarest e, nel 1935, ha luogo un'importante esposizione di arte contemporanea italiana al Museo Toma Stelian, per la quale, sotto la guida del professore George Oprescu, si era fatto un vero programma di presentazione dell'arte internazionale. Questa ampia esposizione organizzata da Antonio Mariani, scultore e anche segretario della Biennale di Venezia, comprendeva un gran numero di artisti famosi tra cui Carlo Carrà, convertito dal Futurismo alla pittura Metafisica, Giorgio de Chirico, Felice Casorati, Ardengo Soffici, Ottone Rosai, Mario Sironi, per non dire degli scultori e grafici che illustravano i principali orientamenti post-futuristi, dalla pittura metafisica o realismo magico all'espressionismo.

Oprescu commentava nella prefazione del catalogo, evocando la situazione dell'arte italiana, la quale all'inizio del ventesimo secolo stagnava sotto il peso della tradizione, per poi entrare fortemente nella sfera d'influenza dell'arte francese. La politica culturale dello Stato italiano era riuscita a creare «un movimento artistico a se' stante, servito da vigorosi talenti, da spiriti intelligenti e da notevoli praticanti».

Si suppone che Alessandro Tîpoea, allora ancora studente, ma che esponeva nelle sale ufficiali, non abbia perso una tale mostra, che gli avrebbe permesso un'iniziazione sostanziale nell'arte italiana del suo tempo, qualche anno prima di arrivare in Italia.

L'interesse degli artisti per l'Italia, al di là della possibilità delle Borse dell'Accademia di Romania, molto ambite, era stimolato anche dall'esistenza della Biennale di Venezia, confronto internazionale al più alto livello, dove la Romania era presente, anche se con lunghe interruzioni, dal 1907, e nel 1938 avrà il proprio prestigioso padiglione.

Come borsisti dell'Accademia di Romania hanno studiato a Roma, oltre Tîpoea, un'intera



pleiade di artisti, tra cui: Eugen Drăguțescu, Nicolae Stoica, Ana Tzigara Berza, Ion Mirea (che non era borsista, ma attache' culturale), gli scultori Ion Grigore Popovici, Cristea Grosu, Ion Lucian Murnu, Mac Constantinescu, Iosif Iliu, Dimitrie Berea ... Una lista completa potrebbe essere presentata solo dopo una ricerca d'archivio. Il numero di coloro che sono stati in Italia per studi più o meno lunghi oltre alle borse offerte dell'Accademia di Romania è certamente più alto. Comunque erano abbastanza per essere guardati come un gruppo con una distinta identità'.

Le informazioni di natura documentale sul periodo trascorso da Tîpoea in Italia sono sfortunatamente lacunose. Quel che sappiamo con precisione, però, è che ha esposto in due occasioni alla Galleria San Bernardo di Roma, nell'ottobre 1946, e nel gennaio 1947 all'interno di alcune Collettive, la prima dedicata all'autoritratto, genere che all'epoca ha goduto di un ritorno spettacolare. Un dettaglio importante, quest'ultimo, se teniamo conto dei numerosi autoritratti che hanno accompagnato l'esistenza artistica di Tîpoea. Sappiamo inoltre che ha concepito assieme a Iosif Iliu la scenografia del lavoro teatrale *La Farsa di Ser Pietro Pattalino*, rappresentata al *Teatro dell'Art Club di via Margutta*. Sono tutte quante indicazioni della sua integrazione nell'arte italiana.

Risonanza • Rezonanță

Siamo  
tutti  
quanti  
pellegrini  
in cerca  
dell'Italia  
(Goethe)

# Muzică la Castel

Castelul Cantacuzino din Bușteni, situat pe Zamora, a fost ridicat, între anii 1901–1911, sub conducerea arhitectului Grigore Cerchez, la cererea prințului Gheorghe Grigore Cantacuzino, zis **Nababul**, datorită imensei averi pe care acesta o deținea. Castelul a fost amenajat cu vitralii, plafoane cu grinzi pictate, balustrade din lemn, piatră sau fier forjat și ornamente din mozaic, la care au lucrat, în epocă, meșteri venetieni. Clădirea a aparținut familiei Cantacuzino până la naționalizarea din 1948. Ea adăpostește astăzi un muzeu și are un spațiu rezervat evenimentelor cultural-artistice.

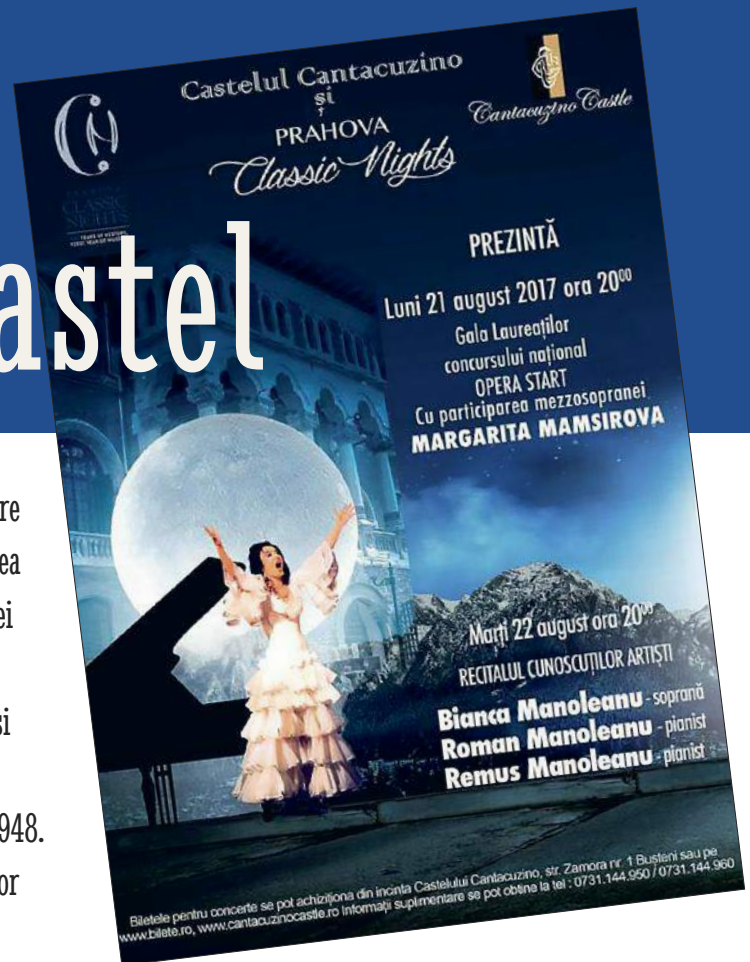
de Gabriela Tarabega

În acest spațiu de vis, de o frumusețe și distincție rar întâlnite, a avut loc, la sfârșitul lunii august a.c., închiderea primei ediții a Festivalului – concurs *OperaStart*, organizat de Fundația Culturală „Bianca” în colaborare cu Centrul Cultural „Aurel Stroe” din Bușteni.

Proiectul *OperaStart*, gestionat cu dragoste și pricepere de o echipă de specialiști de înaltă clasă, condusă de dna prof. dr. Luigia Manoleanu,



a oferit „o șansă de afirmare tinerilor cântăreți profesioniști, la început de carieră, promovând, totodată, creația românească contemporană, atât prin includerea sa în repertoriul tinerilor sau mai vârstnicilor muzicieni, cât și prin familiarizarea publicului larg cu pagini de referință din această zonă a patrimoniului cultural”, cum se subliniază și în caietul program al acestui eveniment estival 2017.



Proiectul a cuprins: recitaluri, master-class-atelier experimental, concurs de interpretare.

Președintele juriului concursului a fost dna Bianca Luigia Manoleanu, soprană cu origini italiene, profesor la Universitatea de Muzică din București, membră a comunității istorice a italienilor din România.

În ceea ce ne privește, am avut onoarea să fim invitați și să participăm la decernarea premiilor Festivalului-concurs, la Concertul laureaților Concursului *OperaStart* și la Recitalul extraordinar al mezzosopanei Margareta Mamsirova de la Teatrul Balshoi din Moscova, care a interpretat arii celebre din opere.

Menționăm că Asociația Italienilor din România s-a numărat printre partenerii Concursului *OperaStart*, acordând și două premii speciale pentru cea mai bună interpretare a unei arii dintr-o operă italiană (Ana Măria Băcanu) și premiul pentru tineri interpreți de etnie italiană (Roman Remus Manoleanu).



Cel mai interesant scuar din Neapole este situat pe Spaccanapoli, vibranta stradă principală care traversează Centrul istoric. Aici, în inima orașului, pe Via Francesco de Sanctis 19, în nord-vestul Bisericii San Domenico Maggiore, se află Capela-muzeu Sansevero, o minunată bijuterie plină de mister, care chiar de la intrare te transportă parcă în afara timpului. Este una dintre cele mai enigmatice capele, unul dintre cele mai impresionante monumente pe care mintea omenească le-a imaginat.

de Mihaela Mateescu Profiriu



# Minunile din Capela Sansevero

LUGLIO • SETTEMBRE

Originile ei datează din anul 1590, când Giovan Francesco di Sangro, Duce de Torremaggiore, după ce s-a vindecat de o boală gravă, a ridicat o capelă privată, legată cu Palatul Sansevero printr-un pasaj subteran, care a fost funcțional până în anul 1888.

Capela a fost reconstruită între anii 1608–1611, în forma rectangulară de astăzi, fiind denumită Pietàtella sau Santa Maria della Pietà.

În anul 1613, Alessandro di Sangro a transformat-o în Capelă mortuară. Forma definitivă a fost dată însă de Raimundo di Sangro, al VII-lea Principe de Sansevero, care era considerat un Leonardo da Vinci al timpului său. A fost un om al Renașterii, fiind și capul Lojei Masonice Napolitane. A fost inventator, filozof, astronom, alchimist, mistic, poliglot, scriitor, luptător, un intelectual rafinat educat la Roma. Poate a fost personajul cel mai misterios dintre celebritățile secolului al XVIII-lea.

Capela reflectă multele fațete ale personalității ingenuosului prinț Raimundo care a trăit între anii 1710–1771. El a contribuit și la proiectarea lucrărilor de artă din Capelă, lucrări ale celor mai importanți artiști ai secolului al XVIII-lea. Plafonul, numit „Gloria Paradisului” a fost pictat de Francisco Maria Russo în anul 1749.

Pardoseala originală, în alb și negru, simbolizând binele și răul, un desen labirint, interesant, despre care se spune că ar fi un simbol masonic de inițiere.

Capela găzduiește 30 de opere, cu acea triada artistică fascinantă, emblematică pentru stilul decorativ baroc târziu, toate executate dintr-un material asemănător marmurei, inventat de Raimundo.

Sculptorii nu au descoperit încă secretul perfecțiunii vâurilor de pe statui, acea transparență a marmurei, secret pe care Raimundo l-a dezvăluit doar sculptorilor pe care el i-a angajat.

Statuia cunoscută sub mai multe denumiri: *Adevărul ascuns*, *Modestia*, *Castitatea*, *Pudoarea*, terminată în anul 1750, operă a sculptorului venețian Antonio Corradini, a fost dedicată mamei lui Raimundo, Cecilia Gaetani dell'Aquila d'Aragon, care se stinsese când acesta avea doar doi ani.

Raimundo și-a ascuns durerea de orfan, așa cum și-a tănuit și secretele descoperirilor sale. Statuia o reprezintă pe mama sa ca Vestală romană. Vălul care o acoperă, este bordat cu o ghirlandă de trandafiri. Basorelieful de pe pedestalul statuii se referă la momentul „Noli me tangere” cu Christos și Maria Magdalena. Trunchiul de stejar te poate duce cu gândul la „arborele filozofic”.

Monumentul dedicat tatălui său este o altă capodoperă executată de genovezul Francisco Queirollo.

După moartea prematură a soției sale, tatăl lui Raimundo, Antonio Duce de Torremaggiore, a dus o viață dezordonată, călătorind mult prin Europa și lăsându-și fiul în grija bunicului Paolo.

În final, s-a întors la Neapole, plin de căință, căutându-și liniștea.

Grupul statuar *Disinganno* sau *Eliberarea de pasiuni*, descrie dorința omului de a se elibera de păcat. Îngerul cu flacăra deasupra capului (simbolul intelectului) îl ajută pe om să se elibereze de tenebre. Sculptura este lucrată dintr-un singur bloc de marmură. Basorelieful de la baza statuii are ca temă vindecarea orbului de către Christos.

Cea mai renumită dintre toate este *Cristo velato*, care ocupă locul central al navei Capelei, o perlă a artei baroce. Întreg corpul este acoperit cu un giulgiu transparent, Christul, întins pe o saltea cu două perne sub cap și are la picioare cununa de spini, lângă care se află și cuiele cu care a fost răstignit, iar alături, un clește. Despre această lucrare, Antonio Canorra spunea că „și-ar da zece ani din viață, să fi făcut așa ceva”. Lucrarea este considerată una dintre cele mai perfecte sculpturi.

Giangiuseppe Origlia scria în *Istoria atelierelor din Neapole* referitor la statuie, că este „ultima și cea mai mare încercare pe care sculptura în marmură o poate inspira”.



La Pudizia  
Antonio Corradini, 1749-52

Cristo Velato,  
Giuseppe Sanmartino, 1753







Raimundo ar fi dorit ca această lucrare să fie executată de același sculptor care făcuse statuia mamei sale, dar acesta murise între timp, lăsând doar un model asemănător, care se găsește la Muzeul San Martino. Astfel că, Raimundo a apelat la napolitanul Giuseppe Sanmartino care a terminat splendida sculptură în anul 1753.

În subsolul Capelei se poate vedea pictura *Madona con bambino*, operă a artistului roman Giuseppe Pesce, executată în anul 1750. El a folosit vopsele pe bază de ceară, o altă invenție a lui Raimundo.

Pe lângă lucrările de artă, există, în subsolul Capelei, două exponate macabre care se bucură de interesul vizitatorilor: mașinile anatomice mumificate. Sunt două schelete care reprezintă unul din experimentele lui Raimundo. Pentru acesta, el a apelat la anatomistul Giuseppe Salerno, căruia i-a comandat lucrările *Adam și Eva*, numite și *Mașini anatomice*, care reprezintă un bărbat și o femeie însărcinată (fetusul a fost furat).

Impresionante sunt și detaliile uluitoare care au dat naștere unei legende potrivit căreia Raimundo ar fi omorât doi servitori, injectându-le o substanță în vene, pe când erau încă în viață, „metalizând” până la ultimul capilar tot sistemul arterial și venos, ducând la mumificarea acestora.

Analizându-se, după ani, vasele de sânge, s-a constatat că ele erau făcute din ceară de albine, fire de fier și de mătase. La unul din schelete se vede bine inima, iar la celălalt ochii, care arată înspăimântător, precum și o parte a craniului.

Ca militar, Raimundo s-a distins conducând un regiment în Bătălia de la Velletri, dintre Habsburgi și Bourboni.

El s-a dedicat experimentelor în cele mai diverse domenii. A inventat o trăsură cu cai, care ar fi mers atât pe uscat cât și pe apă. A făcut și un dispozitiv hidraulic care întreținea, cu ajutorul unor compuși chimici, o „flacăra eternă”. Pentru regele Charles Bourbon a lucrat o capă imper-

meabilă. Avea în propria casă o presă care putea imprima în culori. A tradus și a publicat lucrări străine, dar și personale.

A trecut de la chimie la hidrostatică, de la tipografie la mecanică și, apoi, la experiențele plăcute ale alchimistului.

Se credea că ar fi descoperit un elixir, care putea reda viața și pe care a dorit să-l experimenteze personal. Moartea sa a fost grăbită și de chimicalele folosite în diversele sale experimente.

Poate că singurul adevăr din toate aceste povești este că el a inventat procedeul prin care se puteau realiza drapajele vălurilor transparente în marmură, folosind o substanță apropiată ca aspect acesteia. Se spune că ar fi fost chiar depuse la notariat acte privind acest procedeu, care a rămas încă un mare secret.

Înainte de a muri și-a distrus arhiva științifică personală, iar urmașii săi au distrus echipamentele din laborator și rezultatele experimentelor sale.

În anul 1794, un botanist suedez, Carl Peter Thunberg, a denumit o plantă după numele prințului: sanseveria. Este o plantă cunoscută sub denumirea „limba soacrei” sau „sulița africană”.



Il Disinganno  
Queirolo Francesco, 1754

# Să redescoperim arta medievală italiană în Galeriile permanente ale Muzeului Național de Artă al României

Așa cum menționam în câteva dintre numerele anterioare ale revistei, în același mod firesc, pătrundem din nou în muzeul care deține cele mai bogate colecții de artă medievală și modernă din țară – Muzeul Național de Artă al României. Ca de fiecare dată, amintim că, fostul Palat Regal al României de pe Calea Victoriei găzduiește importante Galerii de artă românească și europeană - aici putând fi vizitate săli cu mare relevanță istorică dar și spații care adăpostesc expoziții temporare sau itinerante.

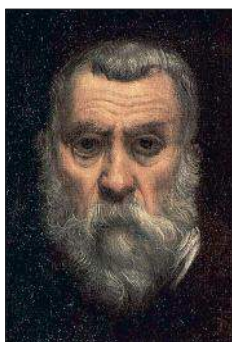
În Galeria de Artă Europeană regăsim un număr semnificativ de lucrări din fosta Colecție Regală, capodopere semnate de mari maestri italieni medievali, precum: Tintoretto, Domenico Veneziano, Jacopo Bassano, Bronzino, Luca Giordano ș.a.

de Adrian Chișiu

Astăzi, îl vom admira pe...

## Tintoretto

Marcantonio Barbaro



Detaliu de autoportret

Pe numele său adevărat, Jacopo Comin (1518–1594) a devenit cu mult mai cunoscut, după vârsta de 75 de ani, sub numele de Tintoretto – pictor, renașcentist italian, care a trăit și a creat în Republica Venețiană a secolului XVI. Printre remarcabilele sale picturi se numără și lucrarea *Marcantonio Barbaro* – pictură în ulei pe pânză, 1593, cu dimensiunile de 154 × 114 cm.

După cum se știe, în perioada târzie a artei renașcentiste artiștii au pus accentul tot mai mult pe redarea elementelor ambientale, a detaliilor (drapaje, gesturi, lumini și umbre). Faptul definește tendința manieristă de reprezentare compozițională, fără efort dar cu rafinament și grație. Teoreticianul Luigi Lanzi a utilizat primul termenul *manierismo* descriind modalitatea de expresie artistică ce se depărtează de natural prin cizelare, idealizare, înfrumusețare nenaturală și o tensionare a privitorului.

Tintoretto – supranumit și *Il Furioso* a crescut în spiritul școlii venețiene fiind cunoscut mai ales prin tușele sale energice prezente în opera sa. Subiectele abordate sunt atât laice, cât și religioase. Împreună cu Tizian și Veronese aparține curentului care face trecerea manierismului spre baroc. În arta sa se remarcă forța luminii și a perspectivei, fapt care-i conferă un stil dinamic și ferm.

Personajul tabloului său, *Marcantonio Barbaro*, era o persoană reală, care s-a născut la Veneția într-o familie aristocratică. La moartea tatălui său, Marcantonio a primit ca moștenire o casă reproiectată de către arhitectul Palladio. Astăzi, această *Villa Barbaro* este parte a Patrimoniului Mondial, ca și *Orașul Vicenza* și *Palatele din provincia Veneto*.

Marcantonio Barbaro, sculptor amator, pare să fi lucrat și fântâni în grădina acestei *villa*.

# Podurile Toleranței Proiect

A IV-A EDIȚIE

## transnațional pentru Europa Centrală și de Est

La mijloc de iunie, la București s-a desfășurat a IV-a ediție a proiectului european **Podurile Toleranței**, organizat de B'nai B'rith România și F.C.E.R. (Federația Comunităților Evreiești din România), în colaborare cu mai multe organizații ale minorităților naționale, printre care se numără și RO.AS.IT.

de Adrian Chișiu

Evenimentul care s-a bucurat de participarea Președinției și Guvernului, ambasadori, academicieni și istorici, dar și reprezentanți ai comunităților de greci, germani, romi, armeni, tătari, turci, italieni, ruși lipoveni din România – are ca obiectiv principal cunoașterea și consolidarea bunelor relații interetnice în România – supranumită o *Europă în miniatură*, în care se regăsesc 18 minorități recunoscute oficial.

Programul include un workshop, intitulat *Minoritățile naționale – un secol de conviețuire*, cu participarea unor personalități din țară, precum acad. Ionel Vlad, acad. Răzvan Theodorescu, dep. Varujan Pambuccian, prof. univ. dr. Sergiu Nistor, dr. Aurel Vainer, dr. Ionuț Vulpescu ș.a., ca reprezentanți ai Președinției, Guvernului, Academiei Române, ai minorităților naționale, ai F.C.E.R., ai B'nai B'rith România, dar și participanți din străinătate, precum Lucas Blum, Secretar General al Alianței Europene pentru Israel, prof. univ. dr.



Carol Iancu, Universitatea din Montpellier ș.a. Evenimentul s-a desfășurat la Biblioteca Academiei Române.

În seara aceleiași zile, în Aula Mare a Ministerului Culturii, a avut loc un program cu participarea unor formații muzical-artistice ale minorităților naționale precum Bucharest Klezmer Band sau formația de dansuri tradiționale italiene a RO.AS.IT. Cu acest prilej, dansatorii ansamblului l'Allodola ai Asociației Italianilor din România au etalat frumoase costume tradiționale, interpretând, dansuri cu specific italian.

# Știința și războiul sfârșitului lumii

Fața nevăzută a televiziunii

Cartea „Știința și războiul sfârșitului lumii. Fața nevăzută a televiziunii” de Virgiliu Gheorghe, apărută în Editura Prodomos, este penultimul volum al unui adevărat „serial” conceput de autor, serial care-și propune o analiză a multitudinii de „noutăți”, a avalanșei de informații și „cuceriri” ale științei ce asaltează mintea omului de azi.

de Emma Maria Moiescu

Primele două volume „Efectele televiziunii umane” și „Revrăjirea lumii” încearcă să explice stările de conștiință prin care trece societatea contemporană, provocările și tentațiile care atrag, resping sau chiar înspăimântă omenirea, sugerând unele soluții personale care ne-ar putea ajuta să găsim calea spre ieșirea din hățis.

În acest al treilea volum, structurat în șapte mari capitole, precedate de un „Cuvânt înainte” și încheiat cu o anexă referitoare la Big Brother – urmat de „Concluzii” și o bibliografie selectivă ce însumează 112 titluri (!) cunoscute ale unor prestigioși scriitori, filosofi, istorici, comentatori politici și teologi sau pedagogi; autorul aprofundează problemele prezentului și sondează perspectivele unui viitor spre care pare să evolueze societatea. Specializările tot mai restrictive ce par a conduce la „a ști totul despre nimic” adâncesc pesimismul, depresia și chiar marasmul oamenilor „obosiți” de haosul aparent și „dezordinea” generalizată. Prăpastia dintre generații pare tot mai adâncă. Lipsa de activitate, trândăvia, sau, dimpotrivă, agitația, goana după plăceri de tot felul, dorința de a răsturna ordinea veche, aparent limitatoare și de a o înlocui cu o libertate prost înțeleasă... Toate acestea își caută justificarea într-o căutare fără sens și idolatrizarea unor false valori, urmărirea unor ținte mai mult bănuite decât știute și cultivarea unui utilitarism ce nu-și dovedește eficiența. Mercantilismul, succesul ieftin, minciuna și

„șmecheria” derutează total pe cineva care ar încerca să pună o stavilă acestui iureș al lumii moderne. Orwell sau Huxley în operele lor „vizionare” ajung la concluzii dezolante, care însă, în vremurile noastre, par aproape realizate, dacă privim la „elitele” din cele mai diferite straturi

sociale, care promovează incultura, hoția, desfrăul și violența fără margini.

Unde s-a ajuns? Ce să faci? Să fii sceptic? Să fii indiferent? Să nu mai crezi? Să nu ne mai punem întrebări? Să devenim roboți? Să înlocuim naturalul cu artificialul? Să părăsim această planetă amenințată de apocalipsă și, cine poate, să se salveze mutându-se pe o altă planetă, despre care încă nu se știe decât că există și că – eventual – un om foarte sănătos ar putea viețui trăind sub un clopot?

Nu trebuie să ne lăsăm amăgiți nici de reclamele deșănțate, nici de presa partizană, înregimentată unor interese ce contravin necesităților culturale și vitale ale societății.

Iubirea naturală și normală față de Dumnezeu, de natură, de familie, de patrie și de semenii, iubirea creatoare și stimulative a binelui, adusă de Fiul lui Dumnezeu prin sacrificiul Său suprem pentru noi – aceasta este calea pe care trebuie să o urmăm și arma care ne va apăra de tot răul pe care ni l-ar putea aduce exagerările unei societăți în derivă.

Dacă-l scoatem pe Dumnezeu din ecuație, rezultatele nu pot fi decât false și nu vor duce nicăieri.

Nu trebuie să ne lăsăm copleșiți de spaimel periculoase, zvonurile și proorocirile mincinoase despre un sfârșit iminent, apropiat și dramatic al acestei lumi. Chiar dacă ar fi vorba despre o apocalipsă, ea nu vine dintr-o dată. Nimic nu se petrece brusc, ci în etape, iar viața și natura își au legile lor. De aceea, în concluziile sale, autorul ne sfătuiește „să ne păzim mintea și inima” și „să ne mulțumim cu smerenie” de darurile pe care ni le-a dat Dumnezeu, care ne ajută să trăim ca și când nu ar exista coșmarul *noștri* televiziunii.



# Sărbătoarea Sfântului Anton de Padova

Sărbătoarea  
crinilor

În fiecare an, în luna iunie, în bisericile catolice are loc sărbătorirea Sfântului Anton de Padova, numită și Sărbătoarea Crinilor. În cinstea Sfântului Anton, la Biserica „Cristos, Regele Universului” din Ploiești, cunoscută și cu numele de „Sfântul Anton”, în 13 iunie au fost oficiate 3 slujbe, dimineața, la prânz și seara, de către preotul Iancu Felician.

de Elena Trifan

Respectul Bisericii pentru Sfântul Anton este permanent și se manifestă atât prin slujbele ținute aici în fiecare zi de marți, cât și prin icoanele și statuile din Biserică și din curtea acesteia în care, ca pretudindeni în iconografia creștină, este înfățișat ținându-l în brațe pe Pruncul Iisus și cu un crin în mână sau la brâu.

Crinii au fost florile preferate ale Sfântului Anton, simbolizând totodată puritatea vieții sale și a credinței în Dumnezeu. Din această cauză Sărbătoarea Comemorării Sale a fost asociată cu aceea a Crinilor.

Toate icoanele, statuile din Biserică și din curte, cât și masa altarului au fost împodobite cu flori de crini. Credincioșii au venit la Biserică cu buchete de flori de crin în semn de dragoste și recunoștință față de sfântul sărbătorit și în speranța de a fi izbăviți de rele.

În predicile pe care le-a ținut cu această ocazie, preotul a evidențiat câteva aspecte ale vieții Sfântului Anton și aprecieri făcute la adresa acestuia de către Nicolae Steinhardt.

Sfântul Anton, preot catolic și călugăr din Ordinul Franciscan, s-a născut la Lisabona, la data de 15 august 1195, zi în care în bisericile creștine se sărbătorește Adormirea Maicii Domnului față de care a avut un sentiment de evlavie.

A primit la botez numele de Fernando care înseamnă „om aducător de pace”, ceea ce s-a și adeverit în viața Sa. Când s-a aflat la mânăstire a creat o atmosferă de pace așa de puternică în

preajma Sa, încât frații nu se îndurau să îl lase să plece de acolo. Când a intrat în Ordinul Franciscanilor și-a luat numele de Anton. Copilăria Sa a stat sub semnul rugăciunii.

A plecat din viața pământească la data de 13 iunie 1231, în apropiere de Padova, Italia. A fost canonizat pe data de 13 mai 1232 și declarat *Doctor al Bisericii* pe data de 16 ianuarie 1946.

Este cunoscut ca „Trâmbița Sfântului Duh” (predicator al Cuvântului Evanghelic), mijlocitor către Domnul, patron al celor săraci, pierduți, surzi, uituci, învățător al Bisericii, Doctor Evanghelicus, Sfântul Minunilor, apreciat pentru preaplinul de bunătate, înduioșarea în fața durerilor altora, ajutorul acordat pentru găsirea credinței pierdute. A săvârșit nenumărate minuni și se spune că atunci când a fost declarat sfânt de către papa, clopotele au sunat singure. Datorită celor spuse mai sus, a devenit un fel de Sfânt Universal căutat și venerat nu numai de credincioșii catolici, ci și de cei de altă religie.

În continuarea slujbei religioase, preot și credincioși au rostit rugăciuni prin mijlocirea Sfântului Anton. Preotul a binecuvântat crinii pentru a le fi de ajutor celor care îi vor duce în casele lor. Credincioșii s-au ridicat în picioare, ținând în mână florile de crin, preotul a trecut printre ei și i-a stropit cu aghiasmă.

Au fost rostite rugăciuni de binecuvântare a copiilor, după care părintele vicar i-a binecuvântat pe credincioși.

Puterea rugăciunilor s-a asociat cu aceea a parfumului florilor de crin, cu puritatea culorii lor, cu armonia cântecelor, reușind să ne întărească sufletele și credința în Dumnezeu și în *Sfântul Minunilor* de la care nu vom înceta de a cere ajutor.



# Catania

## Pagine di diario File de jurnal

În acest voiaj, norocul m-a urmărit pas cu pas!

Sau poate că, mai degrabă decât să încerc să-l împlânzesc, eforturile mele repetate de a-i forța mâna l-au impresionat și m-a ajutat mai mult decât meritam!

In questo viaggio, la fortuna m'ha seguito passo a passo!

Forse che, prima ancora che cercassi di blandirla, i ripetuti sforzi per forzarle la mano, l'abbiano impressionata e mi abbia aiutato piu' di quanto meritassi!

de Adrian Irvin Rozei

Am citit în „Guide du routard” că în Catania se găsește Palazzo Biscari, *cel mai frumos edificiu civil al orașului... o bijuterie din secolul XVIII... cu o magnifică scară bogat ornamentată, cu rampe bilaterale în formă dreptunghiulară, în cel mai pur stil rococo...* Și că, în plus: *Ruggero Moncada, proprietarul, descendent al mării familii care a construit palatul, nutrește o adevărată pasiune pentru acest loc. El însuși comentează vizitele care durează între 20 de minute și 1 oră, în funcție de interesul pe care-l arăți tu și de dorința lui de a te face să descoperi această bijuterie.* Însă, tot ghidul precizează: *vizite pe bază de rendez-vous pentru pasionații de lucruri frumoase și pentru amatorii de artă.*

Cum nu mai am timp să stabilesc un rendez-vous, pot încerca să mă duc direct... cine știe?

Într-adevăr, poarta palatului era deschisă, înăuntru se agitau tot felul de lucrători, intrau și ieșeau camioane, se vedeau fotografi în acțiune... și când am vrut să mă apropiu, portarul îmi arătă un afiș pe care scria că palatul este închis pentru 4

Ho letto nella «Guide du routard» che a Catania si trova Palazzo Biscari, *il piu' bel palazzo civile della citta'... un gioiello del secolo XVIII... con una magnifica scala riccamente decorata, con rampe bilaterali ad angolo retto, in puro stile Rococo'...* E che in piu': *Ruggero Moncada, il proprietario, discendente della grande famiglia che ha costruito il palazzo, nutre una vera passione per questo luogo e illustra lui stesso le visite che durano tra 20 minuti e un'ora, in funzione dell'interesse che dimostri e dal suo desiderio di farti scoprire questo gioiello.* D'altra parte la guida specifica: *visite su appuntamento per gli appassionati di bei posti e per gli amanti dell'arte.*

Siccome non ho tempo per prendere un appuntamento, posso cercare di andare direttamente... Chi lo sa?

Effettivamente, la porta del palazzo era aperta, all'interno si agitavano vari tipi di lavoratori, entravano ed uscivano camion, si vedevano fotografi in azione... e quando mi son voluto avvicinare, il portinaio mi mostra un cartello su cui scriveva che il palazzo era chiuso per 4 giorni. E sulla famosa scala Rococo' c'erano fissate bandiere col nome di una banca di Milano.

Cerco, tuttavia, di fare qualche fotografia dalla strada, gironzolo sotto il portone...

Subito, al fondo del cortile, vedo un signore in blue jeans a camicia blu-cielo che fa segno con una mano. Sorpreso, mi giro verso il portinaio e gli faccio: *Vi chiamano!* Mi risponde: *No! E' per lei.*

Allora, piu' sorpreso che mai, avanzo, mi avvicino al signore che mi ha chiamato e che mi chiede cosa desidero. Capisco subito che questo e' un momento critico!

Dopo che spiego cosa aspettavo, tiro fuori l'asso nella manica: *Vengo da Parigi e sono giornalista.*

Immediatamente il proprietario (avevo capito al volo che si trattasse di lui!) mi ha invitato a visitare il palazzo, scusandosi se, essendo in pieni preparativi per un congresso di qualche giorno, non mi poteva concedere se non un quarto d'ora.



zile. Iar pe faimoasa scară rococo erau amplasate steaguri cu numele unei bănci din Milano.

Încerc, totuși, să fac câteva fotografii din stradă, mă învârt sub portal... Deodată, în fundul curții, văd un domn în blue-jeans și cămașă bleu ciel care face un semn cu mâna. Mirat, mă întorc spre portar și îi spun: *Sunteți chemat!* Îmi răspunde: *Nu! E pentru Dvs.*

Atunci, și mai uimit, înainte, mă apropiu de domnul care mă chemase și care mă întrebă ce doresc. Am înțeles că acum e momentul critic!

După ce-i explic ce așteptam, scot din mânăceă atuurile-cheie: *Vin de la Paris și sunt jurnalist.*

Imediat, proprietarul (am înțeles de îndată că despre el era vorba!) m-a invitat să vizitez palatul, scuzându-se că, fiind în plină pregătire a unui congres ce va dura câteva zile, nu-mi poate acorda decât un sfert de oră.

Însă minutele petrecute cu dl. Ruggero Moncada au fost de o intensitate excepțională. Nu numai că am vorbit despre istoria familiei lui, de legăturile reale sau presupuse cu alte locuri din lume, pe care am avut șansa să le vizitez, dar, în plus, am văzut sălile palatului decorate, cum puțini sunt cei ce le-au putut admira. Pentru că, datorită congresului în pregătire, mesele erau aranjate cu argintăria palatului, decorații florale erau în curs de instalare, toate luminile erau aprinse...

Printre alte subiecte abordate, în afară de scrierile lui Goethe, care a trecut pe aici în 1787, am vorbit și despre voiajul lui Alexandre Dumas în Sicilia: după spusele dlui Moncada, el ar fi vorbit în jurnalul său de călătorie și despre vizita la Palatul Biscari. I-am promis că voi căuta pasajul respectiv și, după o scurtă cercetare, iată ce am găsit în *Le Speronare*:

„Părăsindu-l, ghidul nostru ne-a condus la Muzeul care deține numai antichități, dar este o realizare modernă. A existat, spre fericirea Cataniei, un mare Senior bogat, care nu știa ce să

E così i minuti passati col signor Ruggero Moncada sono stati di un'intensità eccezionale. Non solo perché abbiamo parlato della storia della sua famiglia, dei legami reali o ipotetici con altri posti nel mondo che ho avuto la fortuna di visitare, ma, oltretutto, ho visto le sale del palazzo decorate come solo pochi hanno potuto ammirarle. E questo per il fatto che, grazie alla preparazione del congresso, le tavole erano apparecchiate con l'argenteria del palazzo, le decorazioni floreali erano in corso di installazione, tutte le luci erano accese...

Tra gli altri soggetti toccati, al di fuori dei libri di Goethe, che è passato da qui il 1787, abbiamo parlato del viaggio di Alessandro Dumas in Sicilia: secondo le parole di Moncada, egli fu citato nel suo diario di viaggio e della visita a Palazzo Biscari. Gli ho promesso che avrei cercato il passaggio relativo, e dopo una breve ricerca ecco cosa ho trovato nel *Le Speronare*:

«Lasciandolo, la nostra guida ci ha condotti al Museo che conserva solo antichità, ma è una opera moderna. È esistito, per la felicità di Catania, un gran ricco Signore, che non sapeva che fare coi suoi averi, ma che era, soprattutto, un artista. Si parla di Don Ignazio de Patarno, principe di Biscari. Prima, s'è ricordato che era





mai făcă cu averea sa, dar care era, mai presus de toate, un artist. Este vorba despre Don Ignazio de Patarno, principe de Biscari. Mai întâi, și-a amintit că trecuse pe la noul Herculano, unde săpăturile arheologice regale fuseseră începute de un particular. Acesta a fost și cel care a descoperit Templul lui Ceres, termele, apeductele, bazilica, forumul și mormintele publice.

passato per la nuova Ercolano, dove gli scavi archeologici regali furono iniziati da un privato. Questo e' stato colui che ha scoperto il Tempio di Cerere, le terme, gli acquedotti, la basilica, il foro e le sepolture pubbliche.

Alla fine, il principe e' stato colui che ha fondato il Museo, che ha classificato i reperti antichi, i prodotti naturali e le curiosita'. Tra le antichita' si contano statue, bassorilievi, mosaici, colonne, idoli e vasi siciliani. Le statue sono quasi tutte di un'epoca di cattivo gusto o decadenti e non offrono se non un busto colossale, veramente notevole, che proviene da una statua di Giove Eleuterio, e poi Penteseia morente, un busto di Antinoüs, una Centaura – proprio quest' ultimo pezzo e' prezioso soprattutto come curiosita', piuttosto che arte –, tutte le statue di centauri trovate erano di cattivo gusto, e i centauri si trovavano, di solito, solo nei bassorilievi e nelle medaglie.

I vasi siciliani formano, senza dubbio, la collezione piu' interessante del Museo, avendo, questi, forme che variano all'infinito e, quasi tutte, di un'eleganza perfetta.

Quanto agli idoli, ai Penati e ai Lampi, questi sono di quelli che puoi trovare dappertutto.

I prodotti naturali provengono dai tre regni di Sicilia e vanno apprezzati dagli specialisti.

Quel che a me e' parso curioso e interessante per tutti, e' la collezione di lava dell'Etna. Questa lava meno bella e meno variata di quella del Vesuvio, e' quasi rosata e con piccole macchie grigie, dovute al fatto che l'Etna contiene ferro e sali di ammoniaca in quantita' maggiori dello zolfo, marmo o materiale vetrificante, mentre il Vesuvio, invece, contiene in abbondanza di questi ultimi elementi.

Infine, la collezione di curiosita' consiste in armi, armature, spade saracene, normanne e





În sfârșit, prințul a fost acela care a fondat Muzeul, care a clasat antichitățile, produsele naturale și curiozitățile. Printre antichități se numără statui, basoreliefuri, mozaicuri, coloane, idoli și vase siciliene. Statuile aparțin aproape toate unei epoci de prost gust sau decadentă și nu oferă decât un *tors* colosal, realmente remarcabil, care provine de la o statuie a lui Jupiter Eleuteriu, apoi o Penthésilée murind, un bust al lui Antinoös, o Centaură – chiar și acest ultim fragment este prețios mai degrabă ca o curiozitate, decât ca artă – toate statuile de centauri găsite erau de prost gust, iar centaure se găseau, în mod obișnuit, numai pe basoreliefuri și medalii.

Vasele siciliene formează, fără tăgadă, colecția cea mai interesantă a Muzeului, ele având forme ce variază la infinit și, aproape toate, de o eleganță perfectă.

Cât despre idoli, penafi și lămpi, acestea sunt din cele pe care le întâlnești peste tot.

Produsele naturale provin din cele trei regnuri ale Siciliei și se cer a fi apreciate de specialiști.

Ceea ce mi s-a părut curios și remarcabil, pentru toată lumea, este colecția de lavă de la Etna. Această lavă mai puțin frumoasă și mai puțin variată decât cea de la Vezuviu, este aproape roșcată și cu mici pete gri, datorită faptului că Etna conține fier și săruri de amoniac în cantitate mult mai mare decât pucioasă, marmură sau materiale vitrifiante, în timp ce Vezuviu, dimpotrivă, conține o abundență din aceste ultime elemente.

În sfârșit, colecția de curiozități este constituită din armuri, cuirase, săbii sarazine, normande și spaniole, dintre care unele sunt foarte bogat decorate și foarte frumos lucrate.

Altădată, era expusă, de asemenea, într-un medalier, o colecție completă a medalilor siciliene, dar vrând să le arate, un gardian a observat, într-o bună zi, că lipsesc cinci dintre cele mai prețioase, și de atunci, medalierul este încuiat.”

Ceea ce Alexandre Dumas nu putea bănuși pe atunci, este că această colecție excepțională, inaugurată în 1758, șase ani înaintea Luvrului, va fi donată orașului Catania de către descendenții fondatorului, în 1932, și că, astăzi se află în Castello Orsini. Însă strada pe care se găsește intrarea Palatului se numește, în continuare, „Via Museo Biscari”.

Îmi rămâne doar să revin în Catania, pentru a admira colecția și a vizita palatul... mai pe îndelete. Și luând, mai din vreme, rendez-vous-ul necesar cu principele Biscari!



spagnole, tra cui alcune sono riccamente decorate e molto ben lavorate. Una volta era esposta, ugualmente, in un medagliere, una collezione completa di medaglie siciliane, ma volendo mostrarle, un guardiano ha notato, un bel giorno, che ne mancavano cinque delle piu' preziose, per cui da allora il medagliere e' sotto chiave.»

Quel che Alessandro Dumas non poteva supporre, era che questa collezione eccezionale, inaugurata nel 1758, sei anni prima del Louvre, sara' donata alla citta' di Catania dai discendenti del fondatore, nel 1932, e che oggi si trova nel Castello Orsini. Percio' la strada in cui si trova l'ingresso del Palazzo si chiama, tutt'ora, „Via Museo Biscari”.

Mi rimane solo da tornare a Catania, per ammirare la collezione e visitare il palazzo ... con calma.

E prendendo, ma prima, il necessario appuntamento col principe Biscari!

# Căldură mare,

Questi colpi di caldo non fanno bene.

Il cervello si rifiuta di ragionare, vestirsi come si deve e' una sofferenza, il sole non e' piu' un amico da ricercare ma un nemico da rifuggire. A fine maggio e giugno c'erano temperature da pieno agosto, a luglio ci sono ancora temperature da agosto. Ad agosto che ci sara'?

de Gregorio Pulcher

traducere Gabriela Tarabega

Sono provato da queste temperature per due motivi: la mia scarsissima efficienza e il riscaldamento globale.

La mia voglia di fare le cose e di farle bene e' svanita. Purtroppo non possiamo fermare il mondo dalle 12 alle 17, ma talvolta bisognerebbe farlo.

Il ritmo dei pensieri e' lento e lacunoso, i doveri si rimandano troppo facilmente, la memoria desidera andare in vacanza. La vita moderna impone soluzioni al problema: automobile, aria condizionata, supermarket, occhiali da sole... tutta roba che voglio evitare.

Mio padre, ingegnere, diceva che e' piu' facile difendersi dal freddo che dal caldo.

Ogni estate me lo ripeto come un mantra ma penso: come mai l'*Homo Sapiens* e' sbocciato proprio al caldo? Dobbiamo ricordarci che esso e' nato nudo, al massimo un po' peloso, per cui lo posso capire. Peraltro e' vero che da allora in poi l'*Uomo* si e' adattato ai climi piu' rigidi e ha superato bene le prove delle glaciazioni, armato di fuoco e pellicce.

E allora perche' nel terzo millennio mi sento schiacciato dal caldo – che peraltro preferisco al freddo? Perche' entra in gioco il secondo fattore: il riscaldamento globale.

Questa minaccia e' diventata ormai palpabile. Per ora e' solo una minaccia, ma i meteorologi sono chiari nelle loro ricerche: andremo incontro a disastri biblici inimmaginabili, e probabilmente si estinguerà del tutto la vita sulla Terra entro poche generazioni. C'e' un pero': questo non succederà se l'*Uomo* cambierà immediatamente modo di vita.

L'*Uomo*! Bella cosa. Chi e' l'*Uomo*? Quali sono i nomi e i cognomi? E cosa deve cambiare?

Am verificat pe pielea mea aceste temperaturi ridicat, din două motive: eficiența mea foarte scăzută și încălzirea globală.

Dorința mea de a face diverse lucruri și de-a le face bine a dispărut. Din păcate nu putem să oprim omenirea de la ora 12 la 17, dar, uneori ar trebui să o facem.

Ritmul gândurilor este lent și lacunar, treburile se amână prea ușor, memoria vrea să plece în vacanță. Viața modernă oferă soluții acestor probleme: automobil, aer condiționat, supermarket, ochelari de soare... tot ce vreau eu să evit.

Tatăl meu, inginer, spunea că este mai ușor să te aperi de frig decât de căldură.

În fiecare vară mi-o repet ca pe o mantră, dar gândesc: cum se face că *Homo Sapiens* a înflorit chiar la căldură? Trebuie să ne amintim că el s-a născut gol, cel mult, puțin păros, drept pentru care îl pot înțelege. Nu e mai puțin adevărat că, de atunci încoace, *Omul* s-a adaptat la climate extreme și a traversat cu bine proba celor două glaciațiuni, înarmat cu blănurile și focul.

Și atunci, de ce în mileniul trei mă simt strivit de căldură și prefer, totuși, frigul? Pentru că întră în joc cel de-al doilea factor: încălzirea globală.

Această amenințare a devenit acum palpabilă. Deocamdată e doar o amenințare, dar meteorologii sunt foarte clari în prevederile lor: ne îndreptăm spre întâlnirea cu dezastre biblice inimaginabile și, probabil, spre extincția a tot ceea ce este viu pe Pământ în câteva, puține, generații. Există însă un dacă: aceasta nu se va întâmpla dacă *Omul* își va schimba rapid modul de viață.

*Omul*. Frumos cuvânt. Cine este *Omul*? Care sunt numele și prenumele? Și ce trebuie schimbat?

Ar fi de ajuns doar două lucruri: să nu mănânce carne și să nu folosească automobilul. Aceste două lucruri sunt lațul care ne strânge de gât. Cine nu știe de ce, este bine să se informeze sau să-mi scrie mie să-i explic (dar, nu voi fi civilizat).

Când va fi în stare *Omul* să rezolve măcar aceste două probleme? Fiecare cultură dă alt răspuns. În Italia se amână: „să vedem ce se va întâmpla și după aceea vom vedea ce e de făcut”. În România „sunt probleme mult mai importante de rezolvat urgent”. În China nu se poate pierde

# mon cher!

Basterebbero forse due sole cose: non mangiare carne e non usare l'automobile. Queste due cose sono il cappio attorno al nostro collo. Chi non conosce il perché e' bene che si informi, oppure mi scriva che glielo spiego (ma non sarò educato).

Quanto ci metterà l'*Uomo* a risolvere almeno questi due problemi? Ogni cultura dà una risposta diversa. In Italia si rimanda e «si sta a vedere intanto cosa succede, poi si vedrà il da farsi». In Romania «ci sono problemi più importanti da risolvere subito». In Cina non si può perdere la competizione con gli Stati Uniti e bisogna intanto nutrire un miliardo e mezzo di persone; in India lo stesso. Nel Nord Europa ci stanno provando seriamente, ma sono solo il 2% della popolazione, non basta. Negli Stati Uniti hanno eletto un patetico Yankee tale e quale un orango, che per due spiccioli nega l'evidenza e ci porta tutti sull'orlo del baratro.

Ripeto sempre, come psicologo, che per capire l'*Uomo* bisogna studiare l'etologia, il comportamento animale. L'*Uomo* è di fronte a un problema totale, ne ha preso consapevolezza, ma non ha cambiato il proprio comportamento. Semplicemente vuole continuare con le sue abitudini e i suoi desideri. L'animale *Uomo* si comporta e sempre si comporterà da *Uomo animale*, cioè da primate con una mano sul volante e una Coca Cola nell'altra.

Altroché complotti massonici e sterminio delle folle per il controllo totale, stiamo facendo tutto da soli, io e te!

Allora il caldo non è più un gioco degli equivoci:

«Siete un idiota!

Ma no, signore, vi dico che non è qui!

Ah, va bene! Allora vado!»

Il caldo non fa più ridere, fa paura. Oggi il caldo è un segnale che dovrebbe svegliarci invece che addormentarci.

Siccome quest'estate sta già finendo, possiamo sperare che la prossima ci trovi più socialmente partecipi e decisi nel fare le giuste azioni quotidiane, e quindi... più ottimisti.

Aceste valuri de căldură nu ne fac bine.

Creierul refuză să judece, să îmbraci haine potrivite devine un chin, soarele nu mai este un prieten pe care-l cauți, ci mai degrabă un dușman de care fugi. La sfârșit de mai și în iunie au fost temperaturi de mijloc de august, în iulie, tot de august. Ce-o să mai fie?

întrecerea cu Statele Unite și trebuie totuși să hrănească un miliard și jumătate de persoane, în India, la fel. În Europa de Nord este privită cu seriozitate această problemă, dar ea nu reprezintă decât 2% din populația globului; nu este destul. Statele Unite au ales un Yankeu patetic, care este ca un uragan care pentru doi bănuți în plus neagă evidența și ne duce pe toți pe marginea prăpastiei.

Repet mereu, ca psiholog, că pentru a înțelege, *Omul* trebuie să studieze etiologia, comportamentul animal. *Omul* este în fața unei probleme totale, de care este conștient, dar nu și-a schimbat propriul comportament. Pur și simplu vrea să continue conform obiceiurilor și dorințelor sale. Animalul *Om* se comportă și se va comporta mereu ca *Om-animale*, ca un primat cu o mână pe volan și în cealaltă cu o Coca Cola. Desigur, comploturile masonice și exterminarea mulțimilor pentru controlul total, le facem noi înșine, eu și cu tine!

Așadar, căldura nu mai este un joc al echivocului.

De la Caragiale citire:

„Sunteți idiot!”

Nu, domnule, vă spun eu că nu este aici!

Ei, bine! Atunci plec!”

Căldura nu ne mai face să râdem, ne face frică. Astăzi căldura este un semnal care ar trebui să ne trezească și nu să ne adoarmă!

Și cum vara aceasta este pe sfârșite, putem spera că viitoarea ne va găsi mai implicați social și mai hotărâți să acționăm cotidian așa cum trebuie și, așadar... mai optimiști.

# Laura Biagiotti



O adevărată emblemă a Italiei ca strălucitoare stea a designului vestimentar, Laura Biagiotti s-a născut în 1943 la Roma, unde de altfel, ne-a și părăsit pentru o lume poate mai bună, în luna mai a acestui an, 2017, în urma unui atac de cord.

Sediul firmei sale a fost un castel medieval de secol XIII, de lângă Roma, care i-a servit drept cadru preferat al creației sale vestimentare, de pantofi, de ochelari de soare dar și al lansării unei linii de subtile parfumuri ce-i poartă numele.

Supranumită *Regina cașmirului*, a făcut o adevărată pasiune pentru acest material textil extrem de fin, ușor și cald, pe care l-a folosit cu generozitate și în surprinzătoare asocieri cromatice, în majoritatea liniilor vestimentare feminine pe care le-a lansat. A lansat, de asemenea, linii vestimentare pentru copii și bărbați. Deși de multe ori veșmintele sale erau albe, obișnuia să afișeze în ocazii festive tricolorul italian, sub forma unui șal lung de cașmir, semn al unui patriotism profund. A fost primul designer italian care, în anul 1988, a montat prezentări de modă în China, iar în 1995, în Rusia, expunând creații vestimentare în mătase și cașmir. În 2011, spunea - *sunt convinsă că adevărata mină de aur este eticheta Made in Italy.*

A fost, de asemenea, pionier în activitatea de sponsorizare a restaurărilor de artă și arhitectură, prin activitatea caselor sale de modă. Activitatea sa prodigioasă este astăzi continuată de fiica sa, Lavinia Biagiotti Cigna, ca director de creație al caselor sale de modă. (A.C.)



## „Vocea Dunării...”, ascultată la București și la Tulcea

În perioada 18–20 august 2017 s-a desfășurat la București și la Tulcea spectacolul itinerant „Vocea Dunării, de la vărsare la izvoare”, cu scopul de promovare a Dunării, atât ca reper geografic, cât și ca punct de interferențe culturale.

„Este un proiect care s-a născut din iubirea și mândria de a găzdui acest fluviu miraculos și de a fi martorii privilegiați ai desăvârșirii lui în mare. M-a fascinat dintotdeauna asemănarea dar și diversitatea culturală a obiceiurilor, a tradițiilor celor care locuiesc și își oglindesc viața în Dunăre. De aceea o panoramare între locul de vărsare, care în spectacolul nostru s-a numit Jurilovca, cu nostalgia plaiurilor ce schimbă necontenit peisajul, până la forța oltenilor de la Calafat și tenacitatea sublimă a românilor, care își apără identitatea, în Valea Timocului, mi s-a părut un drum inițiativ ce pune în valoare intensitatea cromatică a culturii dunărene. De aici a rezultat, cred, un spectacol viu, tradițional și modern în același timp, și, după cum s-a văzut, cu un îmbucurător impact la public”, a declarat Cristian Mihăilescu, regizorul spectacolului.

Cele două reprezentații oferite publicului, i-au prilejuit acestuia întâlnirea cu artiști lipoveni, bulgari, tătari, greci, rromi, sârbi și români, care provin din localități riverane Dunării. Ansamblurile „Reabinușka” (Jurilovca), „Qarasu” (Medgidia), „Stol” (Serbia), „Rromnori” (Brăila), „Rozele Calafatului”, „Prista” (Bulgaria), precum și Comunitatea Elenă din România (Filiala Tulcea) au prezentat programe artistice inspirate din folclorul zonelor geografice pe care le reprezintă. De asemenea, pe scenă au urcat tenorul George Ionuț Virban (solist al Teatrului de Operetă „Ion Dacian” din București, originar din Tulcea) și micuțele balerine Ana Toderică și Cristina Tudorache (eleve ale Studioului de Balet al Operei Naționale București), încântând publicul cu momente artistice de succes. Spectacolul a constituit o experiență unică pentru publicul de la Opera Comică pentru Copii și de la Centrul Cultural „Jean Bart” din Tulcea. Spectatorii de toate vârstele au descoperit lucruri mai puțin cunoscute despre fluviul european care traversează continentul de la vest la est. De asemenea, și despre legătura deosebită dintre oamenii care trăiesc în apropierea Dunării, despre prietenia dintre ei, în pofida diferențelor culturale și despre frumusețea tradițiilor locurilor din care ei provin. (Sursa: *Opera Comică pentru Copii*)

## Expoziția pictoriței Nadia Ioan la Roma

În perioada 13-30 septembrie a.c. a putut fi vizitată la Accademia di Romania de la Roma, Expoziția personală de pictură a artistei Nadia Ioan, intitulată *La caduta (Căderea)*. Expoziția este o paralelă vizuală între decăderea lumii contemporane, cel puțin la nivel perceptual, și căderea Imperiului Roman, încercând să reflecte marile probleme ale lumii noastre. Tendințele politice naționaliste, tensiunile sociale, migrația, problemele economice ale lumii contemporane au dus-o pe artistă cu gândul la perioada căderii Imperiului Roman. A fost



nevoie ca barbarii să distrugă Imperiul Roman pentru ca Europa să poată renaște, afirma Emil Cioran. Nadia Ioan se întreabă, acum, dacă nu cumva contextul social-politic actual și migrațiile de astăzi nu vor duce la prăbușirea Europei?!

Neliniștile ei legate de contextul internațional actual și de decăderea morală a lumii de azi se materializează vizual în tema acestei expoziții.

Nadia Ioan este artist plastic, doctor în arte vizuale al Universității Naționale de Artă din București, specialist în conservare, curator. Este membră a Uniunii Artiștilor Plastici din România. Și-a prezentat creațiile în numeroase expoziții personale, începând cu anul 1978, atât în țară, cât și în străinătate (Paris, Venetia, Geldrop – Olanda, Barbizon, Viena, Köln); a participat, de asemenea, la majoritatea expozițiilor anuale, republicane, la saloane din țară și de peste hotare organizate de UAP. Are lucrări în importante colecții particulare. (Sursa: [www.icr.ro](http://www.icr.ro))



## Limba Română sărbătorită la Cagliari

Parohia „Sfântul Ierarh Martir Antim Ivireanul” din Cagliari l-a avut ca invitat, în 3 septembrie 2017, pe scriitorul, criticul literar, poetul și italianistul român Geo Vasile, cu prilejul sărbătoririi Zilei Limbii Române. În cadrul manifestării, Geo Vasile a vorbit despre importanța poeziei lui Mihai Eminescu pentru limba română, după care, împreună cu scriitorii Salvatore Capra (autorul romanului *Le calze di Timișoara*) și Gianni Marilotti membru al Asociației culturale „Il Grimorio delle Arte” precum și Daniel Manda, președinte al Asociației „Cuore Romeno” de la Oristano, au dat citire baladei *Miorița*, tradusă în limba italiană. Geo Vasile, a primit din partea Asociației „Il Grimorio delle Arte” o plachetă de excelență pentru meritele sale literare, precum și pentru aportul său la dezvoltarea relațiilor culturale și de prietenie între România și Italia. (Sursa: [Global News.ro](http://Global News.ro))



Asociația Italianilor din România – **RO.AS.IT.** • Str. Ion Câmpineanu nr. 3A, etaj 1, 010031 București

Tel.: 0372 772 459; Fax: 021 313 3064

[www.roasit.ro](http://www.roasit.ro)